Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-нэй гарана | № 71 (16294) | 1983 оной мартын 26, суббота | Сэн 3 мүнгэн.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

НҮХЭР А. А. ГРОМЫКЫЕ СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН НЭГЭДЭХИ ОРЛОГШООР ТОМИЛХО ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тоггообо:** СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр нүхэр **Громыко** Андрей Андреевичые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшоор томилхо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. КУЗНЕЦОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1983 оной мартын 24.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

...эй ЦК-гай Политбюрогой заседани боложо, со... оронуудай Коммунис бо... ...элмэрилэгшэнэй партинуудай ...й секретарьнарай 1983 ...ртын 14—15-да Москвада ...зүблөөн тухай мэдээсэ... ...наад, энэ зүблөөнэй дүн... һайшааба.

...оной һуудал байдалые ...е саашадань хүгжөөхэ, ...улха тухай асуудалые ...дээрэ хаража үзөө. Пар... ...иальна политикые, ажал... ...удал байдалые һайнаар ...талаар КПСС-эй XXVI ...ЦК-гай майн ба нояб... (1982 он) Пленумүүдэй ...ринүүдые бэелүүлхэ ур... ...эмжээ ябуулгануудые ха... КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ...нүүдэй Соведэй тогтоол ба... ...абтаһан байна. Радиотеле... аппаратурые гэр машинануудые, приборнуудые заһабарилга, гэр байра заһабарилга, хубсаһа угаалга, химическэ аргаар сэбэрлэлгэ, элдэб юумэ удаан саг соо зээлээр хэрэглэлгэ гэхэ мэтын зүйлнүүд үргэдхэгдэхөөр хараалагдана.

Хүнүүдэй ажаһуудалда хэрэглэгдэхэ машинануудые, приборнуудые олоор бүтээхэ, хүн зоной һуудал байдалые хангалгын албанай предприятинуудые оньһожоруулха, эдэ предприятинүүдай хүсые бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, тэдэнэй материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ даабаринууд тодорхойлогдоһон байна. Хүдөө нютагуудта, фабрика заводуудта, барилганууд дээрэ, хамтын байрануудта хүн зоной ажаһуудал хангалгын эмхинүүд, пунктнууд олошоруулагдаха юм. Хүн зонине хангалгын предприятинуудта хүдэлхэ мэргэжэлтэдые бэлдэлгые һайжаруулха, хүдэлмэриин дүүрэн бэшэ үдэр соо ажаллахыень гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые, пенсионернүүдые, мүн студентнэрые эдэ предприятинуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха.

Хүн зонине хангалгын бүхы участогуудые нарижуулан һайжаруулха, совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха талаар партийна, совет, ажахын, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай ажал ябуулгые шангадхаха шухала гэжэ ЦК-гай Политбюро тэмдэглэбэ.

К-700 түхэлэй хүсэтэ тракторнуудые хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлдэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриевай, министрнүүд В. К. Месяцэй, В. Н. Поляковой, В. С. Федоровой, П. В. Финогеновэй, Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр Л. И. Хитрунай, Т. З. Хурамшинай мэдээсэлнүүдые ЦК-гай Политбюро шагнаһан байна. Эдэ тракторнуудые заһабарилха хүдэлмэрине һаяар дүүргэхэ, запасной частьнууд болон түлишэ-түрхилгын материалнуудаар тэдэнине хангалгые эрид һайжаруулха гэһэн зорилго министерствэнүүдэй, комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй урда табигдаба.

Хүсэтэ тракторнуудые хабарай тарилгада бэлдэхын түлөө хиналтаяа шангадхаха, хүдөө ажахын техникые һайнаар заһабарилхын, ашаглахын түлөө мэргэжэлтэдэй харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ гэжэ нютагай партийна ба совет органуудта даалгагдаа.

Алтайн хизаарта ороохо таряа ехээр ургуулжа хураахын тула уһалууриин түхеэрэлгэнүүдэй барилгые түргэдхэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэлдэһэн дурадхалнуудые ЦК-гай Политбюро зүбшөөн хэлсэһэн байгаа. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула газар тарялан шанаржуулан һайжаруулха, элдүүрилэн ашаглаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулхаар хараалагдаа, үйлэдбэриин баазануудые, гэр байрын ба социально-ажаһуудалай барилганууды хэхэ даабаринуудые тодорхойлогдоо, баян ургасатай тэжээлэй ургамалнуудые хуряадаг зоно тус хизаарта бии болгоглохоор түсэблэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устиновай албанай хэрэгээр Венгриин Арадай Республикада ошожо хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые ЦК-гай Политбюро һайшааба.

Социалис оронуудай харилсаа холбооне саашадань бэхижүүлгэдэ. Совет гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шэглэлые бодотоор бэелүүлгэдэ хабаатай бусад хэдэн асуудалнууд Политбюрогой заседани дээрэ мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Буряадай АССР-60

...АЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙ, СУУТА ХОНИШОН ...ШАНИМА БУОДИЕВИЧ СУНДУЕВАЙ ДААДАГ ...РИГАДА ТАБАН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ...ЭБЫЕ ХОЁР ЖЭЛЭЭР УРИД ДҮҮРГЭБЭ

...ЖАЛАЙ БААТАРАЙ ...ШӨӨ НЭГЭ АМЖАЛТА

...бликын суута малшан, Карл ...ын нэрэмжэтэ колхозой (Бар... ...ахалагша хонишон, Социа... ...алай Герой Дашанима Буо... Сундуевай даадаг бригадын ...ив хурьга абаха табан жэ... түсэбые хоёр жэлээр урид дүүргэбэ. Тусхайлан хэлэ... ...энэр арбан нэгэдэхи табан бүхыдөө 2.714 хурьга абажа ...хэ даабаритай һаа, тэрэ... ...этэй солотойгоор бэелүү... ...э туйлаһан амжалтада ган... ...агша хонишон габьяатай ...үн тэрэнэй хани нүхэр Бу... АССР-эй Верховно Соведэй ...т Зинаида Цыремпиловнагай ...лһан хубита ехэ. Хо... ...рэгөө олошоруулха талаар ...р ажалай ёһотой баатарнууд алдуу болохогүй байха.

Мүнөө жэлдэ тус коллектив түрүүшынхеэ хурьгалжа байһан 647 зуһаг хонидһоо 852 хурьга абаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 135 түл түлжүүлнэ. Иигэжэ бригадын гэшүүд абаһан социалис уялгаяа 103,8 процент дүүргэбэ. Туйлаһан энэ амжалтань республикын алдарта ойдо зорюулагдана. Байгша ондо эдэнэр нооһо хайшалжа тушааха табан жэлэйнгээ түсэбые мүн лэ дүүргэхээр зорино.

Манай ажахын дүршэлтэй хонишон, Социалис Ажалай Герой Ольга Энхеевна Сангадневагай хүтэлбэрилдэг коллектив «зуутанай» зэргэдэ шууд дабшалсана. Колхозоймнай эхэ хонид хурьгалжа үргэлжэлһөөр.

С. ГОМБОЖАПОВ,
колхозой парткомой секретарь.



Анатолий Андреевич Медведев Юрий Ильич Гладких хоёр хорн гаран жэлэй туршада барилга дээрэ хүдэлнэ. Мүнөө тэдэнэр «Улан-Удэтрансстрой» трестын 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездо шулуушадаар хүдэлнэ. Хэрэгтэй болоо һаань, эдэмнай электро-гагнууршадаар, бетон зуурагшадаар, хабсаргагшадаар, арматурщигуудаар хүдэлхэ шадабаритай юм. Улаан-Үдын Железнодорожно райондо 100 байратай гэр бодхоолгодо тэдэнэр хабаадалсана. Түмэр замшадай үдэр хүрэтэр энэ барилгаяа дүүргэхэ уялгатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Медведев, Ю. И. Гладких ажал дээрээ.

О. БЕРЕЗКОВОЙ фото.

...СС-эй УЛААН-ҮДЫН ГОРКОМОЙ ПЛЕНУМ

...СС-эй Улаан-Үдын городской ко... ...ээлжээтэ пленум үсэгэлдэр бо... ...нгэроо. Тус пленум дээрэ пар... ...ркомой нэгэдэхи секретарь **А. М.** ...ов «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ...р предприятинууд болон органи... ...удта журам ба эмхи гурим шан... ...а хэрэгтэ коммунистнуудай үүр... ...эшэлүүлхэ талаар городой пар... ...организацинуудай хүдэлмэри ту... элидхэл хэбэ.

...элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ пар... Советскэ райкомой нэгэдэхи секре... **В. Н. Башкеев**, локомотив-вагон ...рилгын заводой парткомой секре... **А. Н. Колдунов**, нарин сэмбыч... ...адай парткомой секретарь **Д. П.** ...ева, «Жилгражданстрой» трестын ...н барилга-хабсаралгын управлениин ...рнуудай бригадир **М. Н. Хлыс...** ...удиа бүтээлгын заводой директор ...Юхлин, авиационно заводой цехэй ...рганизациин секретарь **С. В. Цыдыпов**, 834-дэхи СМП-гэй хүдэлмэришэн **А. Д. Абреч** гэгшэд хабаадаба.

Пленум дээрэ табигдаһан хоёрдохи асуудалаар «КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй, мүн партиин областной комитедэй VII пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар городской партийна организациин зорилгонууд тухай, 1982 оной июниин 23-да үнгэргэгдэһэн VII пленумэй тогтоолой дүүргэлтын ябаса тухай» мэдээсэл КПСС-эй горкомой секретарь **В. С. Тимашов** хэһэн байна.

Тус асуудалаар «Теплоприбор» заводой директор **В. Б. Нимаев**, «Главбурятстройн» начальнигай орлогшо **П. С. Березкин**, прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй профсоюзна комитедэй түрүүлэгшэ **П. А. Ергалов** гэгшэд үгэ хэлэбэд.

КПСС-эй горкомой пленум зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаараа тогтоолнуудые баталан абаба.

Манай корр.

ТҮРҮҮ АРГААР ХҮДЭЛНЭ

«Би — барилгын эзэнби» гэһэн хүдэлөөндэ оньһожоруулагдамал 138-дахи колоннын коллектив эдэбхитэйгээр хабаадажа, бага гаргашатайгаар, шанар һайнтайгаар түмэр харгын далан барилсажа, Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгарна. Энэ коллектив юһэн жэлэй туршада БАМ-ай барилгада хабаадалсажа, олон миллион түхэриг ашаглаа юм. Ганса 1982 оной даабариһаа гадуур 1 миллион 700 мянган түхэригэй барилга хээ бэлэй. Н. И. Ищенко, М. К. Бахтин, В. С. Плюснин болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригаданuудай коллективүүд һара бүринингөө даабарине холо улуулжэ, магтаалтай һайн ябана.

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй солотойгоор, ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шиидэһэн тус колоннын коллектив байгша оной түрүүшын хоёр һарын даабарине 10 хоногоор урид дүүргээ юм. Эдэнэр мүнөө Северомуйскһаа зүүлжээ Витим мүрэн тээшэ түмэр харгын далан барижа байна.

—Бидэ хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ 4.5 миллион түхэригэй барилга хэһэн байбал, байгша ондо 5 миллион түхэригэй хүдэлмэри дүүргэхэ даабаритайбди. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада хэгдэхэ ажалайнгаа 60 процентые бригадна подрядай гуримаар дүүргэжэ эхилээбди. Хүдэлмэришэднай оролдоно. Байгша оной эхинһээ яһала һайнаар ажаллаабди. Даабаряа дүүргэхэл байхабди,—гэжэ тус колоннын партийна организациин секретарь М. Д. Филатова хөөрэнэ. Түрүү онол арга хэрэглэн хүдэлһэн оньһожоруулагдамал 138-дахи колоннын коллектив үшөөл һайн үрэ дүн туйлажа, нэрээ нэрлүүлхэ байха.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Хяагтын районой колхоз, совхозуудай хонишод энэ жэлэйнгээ харюусалгатай хаһые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байнхай. Эхэ хонидой отарануудые даагшад ажахынуудайнгаа гол баялигые олошоруулхын тула ниилээд оролдолго гаргаи хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Хяагтын совхозой дүршэлтэй хонишод Цурба Цурбуевич Самдановай, Бимба Дашиевич Самбуевай даадаг коллективүүд зуутанай зэргэдэ гарапхай. Илангаяа Бимба Дашиевичай хүтэлбэрилдэг бригадые онсолон тэмдэглэлтэй. Тэдэнэр отарынгаа хонин бүриһөө хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Эндэ түрэхэ хонид үшөө бии. Иигэжэ тус коллектив абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлбэ. Хурьгашад Н. Сахияев, Б. Чагдуров, Н. Арсаланов, А. Самбуева гэгшэд даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандана.

ЗУУТАНАЙ ЗЭРГЭДЭ

«Дружба» колхозой ахалагша хонишон Даши-Сурун Жамсаевич Дашапылов зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатай дүүргээ. Эндэ хурьгашад Цырен-Ханда Доржиева, комсомолой гэшүүн Александр Доржиев, Татьяна Жигмытова болон бусад һайнаар хүдэлнэ.

Хүдэриин совхоздо зуутан хонишод олошоржо байһаар.

Е. БАДМАЕВА,
манай штатнабэшэ корр.

ЭРХИМ АЖАЛААРАА СУУРХАГША

Дүй дүршэлтэй жолоошон Владимир Васильевич Борисов Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхоз дотороо хүндэтэй, солотой болонхой. Оролдолсотойгоор, нарин нягтаар хүдэлдэг, техникээ һайнаар мэдэдэг, машинаяа гамтайгаар абажа ябаһанайнгаа түлөө тэрэнние хүндэлдэг юм.

Жолоошон В. В. Борисов арба гаран жэлэй туршада тус совхоздо ажаллажа байна. Энэ хугасаа соо тэрэ ходоодоо социалис мүрысөөндэ илажа, нүхэдөйнгөө дунда түрүүлнэ.

Владимир Васильевич ГАЗ-53 түхэлэй хуушан машинаяа техническэ талаар эрхим һайнаар ашаглана. Үнгэрһэн жэлэй намар сагай уларилай ехэ таарамжагүй байгаашье һаань, энэ түрүү жолоошон ой сооһоо барилгын модо зөөдэг, орооһо таряа шэрэдэг, даабарияа үдэрһөө үдэртэ дүүргэдэг байһан юм. Мүнөө нүхэр Борисов холын нютагһаа ниитынгээ адууһа малда тэжээл шэрэжэ байнхай.

— Владимир Васильевич ехэ ажалша, эрид сэхэ хүн юм — гэжэ совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ Абрек Абрамович Спиридонов онсолон тэмдэглэбэ. —Тэрэ хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндөөр омогорхожо ябадаг заншалтай.

Владимир Васильевичтай хамта хүдэлдэг нүхэдэйнь хөөрөө шагнажа байхадаа тэрэнэй мүнөө үеын ажалша хүнэй шэнжэ шанартай: журамтай, ажалша бэрхэ, ажал хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандадаг байһан тухай бодомжолхоор байгаа һэн.

«Бестужевский» совхозой дирекциин, парткомой зүгһөө Хүндэлэлэй грамотанууд олон тоото урмашуулганууд, сэнтэй бэлэгүүд Борисовай ажалай шэн габьяае гэршэлэн харуулна.

Р. БАЛДАНОВ.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

БЕЛГРАДТА УУЛЗАЛГАНУУД БОЛОНО

БЕЛГРАД. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Рибичичтэй мартын 24-дэ эндэ уулзаба.

Нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ Н. А. Тихонов КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой, бүхы совет хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэһөө СКЮ-гэй XII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, социалис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партиин үүргые бэхижүүлхэ хүдэлмэридэ амжалтануудые туйлахыень хүсэһэн коммунис ёһоной амаршалга, хүсэлэнгүүдые М. Рибичичтэ, СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй бүхы гэшүүдтэ дамжуулба.

СФРЮ-тэй харилсаа холбоогоо саашадань хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXVI съездын баталһан хараа шэглэл хэлбэришэгүй зандаа юм гэжэ совет талаһаа тэмдэглэгдээ. Эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэлдэ нэгэдэлээ бэхижүүлхэ зорилготойгоор СКЮ-тэй холбоо барисаагаа үргэдхэн хүгжөөхын тула КПСС-эй хүтэлбэрилэгшэд залан сэхээр тэмсэнэ.

Энэ үдэр Н. А. Тихонов СФРЮ-гэй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Стамболичтай уулзаба.

СССР-эй ба СФРЮ-гэй хоорондохи хани харилсаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ, хоёр ороной хоорондохи али бүхы холбоон бэхижүүлэгдэжэ, шэнэ удхатай болгогдожо байна гэжэ хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдээ. Уласхоорондын хэдэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай һүүлэй үедэ гаргаһан үүсхэлнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ Совет правительствын толгойлогшо зааба. Тэдэнине бэелүүлгэ уласхоорондын байдалые ниилээд һайжаруулха, харилсаа холбоое һайнаар хүгжөөхэ арга олгохо байна. Эдэ үүсхэлнүүдые һайшаажа байһанаа П. Стамболич мэдүүлээ.

Н. А. Тихоновэй хүндэлэлдэ П. Стамболич сайлалга хэн, хани ёһоной үгэ хэлэжэ, хундага үргэһэн байгаа.

СЕМИНАР ДҮҮРЭБЭ

Союзна республиканuудай Компартинуудай, хизаарнууд болон областьнуудай партийна организацинуудай шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй семинар КПСС-эй ЦК-да боложо, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Г. Ф. Сизов тэрээн дээрэ элидхэл хэбэ.

Партиин хүгжэжэ, коммунис байгуулалтада тэрэнэй хүтэлбэрилхы үүргын ургажа байһан тухай, мүнөө үе сагай үзэл сурталай хүдэлмэриин зорилгонууд тухай, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шухала асуудалнууд тухай, 1990 он хүрэтэрхи үеын СССР-эй Эдеэ хоолой программа ба тэрэнине бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай, партийна бюджедые гүйсэдхэлгын, партийна органуудай хэблэлнүүдэй хүдэлмэриин хойноһоо тогтоогдодог хиналтые һайжаруулха тухай лекцинүүд уншагдаа, элидхэлнүүд хэгдээ.

Семинарта хабаадагшад хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые халан абалсаһан, шалгалтын шанарые һайжаруулха хэдэн дурадхалнуудые оруулһан байна.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООШОН» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хэлхеэ холбооной талаар габьяатай байһанайнь түлөө **«РСФСР-эй габьяата хэлхеэ холбоошон»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

Бекетова Мария Яковлевнада — Захааминай районой хэлхеэ холбооной узелай почтальонуудай бригадир.

Цыбенов Сергей Жигмитдоржиевичта — Улаан-Үдын хэлхеэ холбооной ашаглалгын-техническэ узелай электромонтер.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1983 оной мартын 24.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ХАРААЛЬҺАНДАА ХҮРЭХЭЛ БАЙХА

Мүнөө хурьгадые абажа, бүтэн бүрин түлжүүлхэ харюусалгатай хаһа түлэг дундаа ябажа байна. Энэ хаһые һайнаар үнгэргэһэнһөө хонидой тоо толгой олошорхо, мяха ба нооһо үйлэдбэрилгэ дээшэлхэ, хонин ажалай талаар абаһан социалис уялганууд дүүргэгдэхэ бшуу. Тиимэһээ шухала хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдажа байһаарнь һонирхобобди.

Бидэ эдэ үдэрнүүдтэ «Георгиевский» совхозой эхэ хонидой бүхы отарануудаар ябаабди. Тус ажахыда бүхыдөө 21 отара тоологдоно. Отделени бүхэн тус тустаа эхэ хонидой долоон отаратай. Олонхи бригаданuудые дүй дүршэлтэй, өөрынгөө хэрэгтэ үнэн сэхээр хандадаг хонишод толгойлдог юм.

Һүүлэй мэдээгээр, тус совхоз 12300 эхэ хонидһоо 9 мянган хурьгадые абаад, түлжүүлжэ байна. Бүхы хонишод оролдосотой һайнаар, эршэтэйгээр хүдэлнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ жэлэй хурьга абалгада Улаан-Үдын мяханай комбинадһаа, «Бурятэнерго» болон бусад организацинуудһаа эльгээгдэһэн хүнүүд хабаадалсана. Ахалагша хонишод өөһэдөө оролдосотой һайн ажалаараа бэшэндээ жэшээ харуулан хүдэлнэ. Хонишод Лидия, Ендон Цыренжаповтан Мыгжын-Эбэр гэжэ газарта түл абаха хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулна. Тэдэнэрэй оролдолгоор отарадань мүнөө 791 хонидһоо 750 хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Эндэ үшөө 40—50 хурьгад абтахаар хүлеэгдэнэ. Иигэжэ хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха хүсэлэнтэй юм.

Һалхитын хонишон В. А. Гордеев 556 эхэ хонидһоо 500 хурьга түлжүүлнэ. Абаһан хурьгадынь бултадаа өөдэргэн, һайн, 14 эхир хурьгад һайнаар тэнжэжэ байна. Хонишон амжалта туйлаха бата найдалтай. Хоёрдохи отделениин партийна организациин секретарь ахалагша хонишон С. В. Екимовский тэдээнһээ холо гээгдэнэгүй. Тэрэнэй отара Баруун-Ашангада убэлжэдэг юм. Тэрэ 603 эхэ хонидһоо 550 хурьга абанхай. Эндэ хорёод эхир хурьгад түлжүүлэгдэнэ. Хонишод эсэгэ хүбүүн хоёр—Талгат Николай Мухутдиновууд баһал һайнаар түл абажа, бүтэн бүрин түлжүүлжэ байна. Тэдэнэр хонин бүриһөө хурьга абаха бата хүсэлтэй. Совхозой отарануудта хонидой хурьгалалга үргэлжэлһөөр.

Һалхитада А. А. Москвитинай отарада хурьгашадаар А. А. Ангапова, Ю. Ф. Юдина, Г. Г. Беликов гэгшэд даалгагдаһан ажалдаа оролдосотойгоор хүдэлнэ. Нарин-Горхоной хонишон Н. М. Тапхаевай отарада хурьга абалгада хүдэлжэ байһан СССР-эй АН-эй Сибириин отделениин Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ Н. В. Именохоев, Улаан-Үдын мяханай комбинадһаа ерэһэн Ю. Избеков, М. Будаева, В. Цыдыпылова болон бусад магтаалда хүртэнэ.

Эхэ хонидой отарануудта хонишодой булангууд түхеэрэгдэнхэй, тэндэ социалис уялганууд, үнгэрһэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүд, хонидые эдеэлүүлхэ тэжээлэй үдэрэй рацион, бүдүүн болон бусад тэжээл гаргашалха һарануудаар хубаарилагдаһан түсэб аржыса бэшээтэй харагдана.

Ахамад ветврач Г. С. Лужников түрүүтэй совхозой ветеринарна албан абаһан хурьгадаа бүтэн бүрин түлжүүлхэ талаар хонишодто горитой туһаламжа үзүүлнэ. Хурьгад арба хоноод витаминтай ногооной гурил, холимог тэжээл эдижэ һурана, зүрхэнэй, хотын, гэдэһэ доторой, мүн бусад үбшэнүүдые һэргылхэ зорилготойгоор элдэб нэмэлтэ зүйлнүүд, жэшээлхэдэ, витаминууд, титравит, селен, нюдэгдэһэн бадан, загаһанай тоһон, марганцево-кислэ кали, кобальт, хэмэл һүн, хэмэл уураг болон бусад зүйлнүүд хурьгадта үгтэнэ. Жэлтэй болоһон хурьгадта уша хорхойһоо һэргылжэ элдэб дабһан эдюулэгдэнэ.

Бидэнтэй хамта ажахын ахамад зоотехник О. И. Амагыров, ахамад ветврач Г. С. Лужников, гурбадахи отделениин ветеринарна врач Л. Б. Михайлова ябалсаа.

Отарануудай ажал хүдэлмэриин зарим тэды дутуу дундануудые тэмдэглэхэмнай. Жэшээнь, Һалхитын хонишон В. А. Гордеевэй отарада үбһэн, В. С. Алимасовай түрүүшынхиеэ хурьгалһан хонидой бригадада хэдэн үдэрэй туршада хэмэл һүн асарагданагүй. Бүхы отаранuудта абтаһан хурьгадай һайнаар тэнжэхын тула һайхан үбһэн, холимог тэжээл болон нэмэлтэ бусад тэжээл хэрэгтэй. Хоёрдохи отделениин отарануудай хонишодто малда уулгаха эм дом дуталдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой эхэ хонидой отарануудта хүдэлжэ байһан хонишод, хурьгашад абаһан түлөө бүтэн бүрин түлжүүлжэ, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн эрмэлзэлтэй хүдэлжэ байна.

Ц.-Д. БАРАДИЕВ,
районой ветстанциин ахамад ветеринарна врач,
Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хори.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХЭХЭ АЖАЛНАЙ ЕХЭ

Хүдөөгэй партиина организацинууд ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ онсо үүргэ дүүргэхэ, эмхидхэлэй болон политическэ хүмүүжүүлгын тон ехэ хүдэлмэри ябуулха байна. «КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Кустанайн областиин Федоровско районой «Путь к коммунизму» колхозой партиина организациин хүдэлмэри тухай» партиин ЦК-гай тогтоол дотор тус ажахын партиина организаци хадаа коллективэй гол хүсэн болоно. Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ зорилгонуудые дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Гэхэтэй хамта үйлэдбэрине эршэмтэйгээр хүгжөөхэ замда оруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй заабаринуудта энэ колхозой партиина организациин хүдэлмэри үшөөл гүйсэдөөр харюусанагүй гэжэ тус тогтоол дотор хэлэгдэһэн байна. Ажахыда продукци үйлэдбэрилгые саашадань хүгжөөхэ арга боломжонууд бии гэжэ эли тодоор харуулагдана. Тус тогтоол дотор хэгдэһэн тобшололнууд манай «Маяк» колхозой партиина организацида сэхэ хабаатай байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, мүн 1990 он хүрэтэр ажахыгаа хүгжөөхэ комплексно түсэб манай ажахыда табигданхай юм. Тэрэнэйнгээ ёһоор газар тараалангай болон мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые нилээд дээшэлүүлхэ, колхознигуудайнгаа байдал һуудалые улам хүгжөөхэ байнабди. Энэ ехэ түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө колхозоймнай партиина организаци яһала хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха гээшэ.

Илангаяа газар тараалангайнгаа ашаг үрые дээшэлүүлхэ, севооборотуудые нэбтэрүүлхэ, нютагжуулагдаһан һайн сортын үрэһөөр тарилга хэхэ, үтэгжүүлгэнүүдые һайнаар хэрэглэхэ, түрүү онол аргаар ажалаа эмхидхэхэ хэрэгтэ колхозойнгоо правлениин, мэргэжэлтэдэй, бүхы механизаторнуудай анхарал оролдолгые хандуулһан байнабди. Энээнэйнгээ ашаар бүхыдэнь 24930 центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөө 17,4 центнер орооһо үнгэрһэн жэлдэ хуряажа абаабди. 1981 онойхитой сасуулбал гектар бүриһөө 3,7 центнер тараа ехээр абаһан байнабди. Мүн нуга сабшалангуудаймнай, олон жэлэй ногооной ургаса хараа байса дээшэлээ. Малай тэжээл урда жэлнүүдэйхиһээ һурагтүй ехээр бэлэдхэгдэв.

Колхозоймнай һү һаалиин хоёр фермэ мүнөөнэй шэнэ типовой түхэлөөр баригдаһан. Тиимэһээ эдэ фермэнүүдтэмнай үнеэдые гараараа һааханаа бэшэ хүшэр хүндэ ажалынь хуу оньһожоруулагданхай. Гужарай һү һаалиин фермэ шэнэ байрада ороһоор арбаад жэл болобо. Энэ фермэмнай һүүлэй хэдэн жэлэй туршада район дотор ходо түрүү фермэнүүдэй тоодо ябаһан байха. Далахайн һү һаалиин комплексдо бүхы ажалынь оньһожоруулагдажа дүүрээдүй байһаар. Эндэ үнеэдые машинаар һааха түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо юм.

Гэбэшье манда дутуу дунда, хэгдэхэ, бүтээгдэхэ юумэнүүд олон гэжэ мэдэрхэ баатай болонобди. Илангаяа мал ажалдамнай дутагдалнууд ехэ олон. Үнгэрһэн жэлдэ һү болон мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээбди. Гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүйбди. Энэ хадаа колхозой правлениин, мүн партиина организациншье хүдэлмэриин ехэхэн дутагдал болоно.

Үнгэрһэн жэлдэ һаамхай үнеэн бүриһөө һү һаалгамнай урда жэлэйхиһээ нилээд доошолһон байна. Жэшээлхэдэ, 1981 ондо үнеэн бүриһөө Гужарай фермэ 2833 килограмм, Далахайн фермэ 2222 килограмм һү һаагаа һэн. Харин үнгэрһэн жэлдэ түрүүшынхинь 2221 килограмм, хоёрдохинь 2175 килограмм һү һаагаа. 1981 онойхитой сасуулхада, колхозоороо һаамхай үнеэн бүриһөө 406 килограмм һү багаар һаагаабди. Тиигэжэ гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргээшье һаа, урда жэлэйхиһээ 1325 центнерээр бага һү тушаагаабди. Гадна гүрэндэ худалдагдаһан һүнэйнгээ 66 процентые нэгэдэхи сортоор, 34 процентыень хоёрдохи сортоор тушааһан байнабди.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө мүн лэ ехэл оролдолгын ашаар арайхан гэжэ дүүргээ һэмди. Ниитынгээ малые түлжүүлэн томо болгохо, шахан таргалуулха хүдэлмэриеэ муугаар эмхидхэһэн дээрэһээ гүрэндэ бага шэгнүүртэй, хүсэд таргалаагүй мал тушаанабди. Гүрэндэ худалдагдаһан үхэр бүхэнэймнай амиды шэгнүүр дунда зэргээр 316 килограмм, хониной — 30 килограмм болоһон байна.

Малай тоо толгой олошоруулха түсэбнай дүүргэгдэнэгүй. Үнгэрһэн жэлдэ 100 эхэ мал бүриһөө 48 тугал, 75 хурьга, 55 унага абаабди. Үсөөн түл абахаһаа гадна, үнгэрһэн жэлдэ малаа гарзада оруулаабди. Хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангагдаһаншье һаа, мүнөө ябажа байһан үбэлжэлгын үедэшье харууһанай муугаа боложо, мал гарзална.

Ажахыдамнай һү һаалиин томо комплекснуудай, машинно-тракторна мастерскойн, техникэ хадагалха хашаагай, байрын хэдэн гэрнүүдэй баригдаһаншье һаа, үйлэдбэриин болон культурно-ажаһуудалай барилгануудта анхарал багаар хандуулагдана. Түсэбэй ёһоор ашаглалгада үгтэхэ объектнүүд саг болзорһоо хожомдоно. Барилга хэхэ модон саг соогоо хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдэнэгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнуудай хүгжэлтымнай замда һаалта болоод байхада, тэдэнэй ушар шалтагаануудые элирүүлхэ гэжэ шиидэһэн байнабди. Энэ талаар тодорхойлон хэлэбэл, бүхы хүдэлмэреэ шэнжэлжэ үзэһэнэй һүүлдэ партиина комитет ба колхозой правлениин хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые шүүмжэлхы ёһоор сэгнэжэ, зохихо хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй байгаа. Гэбэшье үйлэдбэриин участок бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ үйлэдбэридэнь бии байһан нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхын түлөө шанга эрилтэ табигданагүй гэһэн тобшололдо ерэһэн байнабди. Абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэнь һулаар хинан шалгагдана. Ажахымнай цеховэ гурбан парторганизаци, партиина табан бүлэг коллективүүдэйнгээ дунда политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулна. Профсоюзна болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэри һанаһанда хүрэнэгүй.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, байгша оной январь һарада үнгэргэгдэһэн партиина суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэри дүүргэхэ хэмжээнүүдые хараалхынгаа хажуугаар «КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Кустанайн областиин Фёдоровско районой «Путь к коммунизму» колхозой партиина организациин хүдэлмэри тухай» партиин ЦК-гай тогтоол зүбшэн хэлсэжэ, тэдэнэй үндэһөөр саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлһон байнабди.

Тус суглаан дээрэ баталан абаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ ёһоор ниитын үйлэдбэрине эршэмтэйгээр хүгжөөһэнэй, ашаг үрэ болон шанарыень дээшэлүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ эдеэ хоол элбэгжүүлхэ программые бэелүүлхэ хэрэгтэ туһалха ёһотойбди. Ажахымнай түргэноор хүгжэхэ, газар тараалангай болон мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалга саг үргэлжэ дээшэлжэ байха болоно.

Мүнөө тус суглаан дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байнхайбди. Ниитынгээ малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, үхэл гарзада оруулха ябадалые үсөөрүүлхэ, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулха, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые абанхайбди. Фермэ, гүүртэ болон отара бүхэндэ харюусалгатай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон хүмүүжүүлэгшэд шэлэгдэжэ табигданхай. Участок бүхэнэйнгөө ажалые тэдэнэр нягта нарииваар хинан шалгана, хэрэгтэй хэмжээ абана, мүн һара бүхэндэ хэгдэһэн ажалай дүнгүүдээр партиина болон профсоюзай суглаан дээрэ, партком болон правлениин зүблөөн дээрэ тоосоно.

Захиргаанай ажал ябуулгые хинан шалгаха комисси һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ нилээд эдэбхижүүлээ. Хэһэн шалгалтынгаа дүнгүүдые фермэ, отарануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулгана, коллективүүдэй болон захиргаанай суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэхыень табина. Үзэл сурталай хүдэлмэри ажабайдалтай нягта холбоотойгоор, түсэб болон уялгануудые заатагүй дүүргэхээр, ажалай болон гүрэнэй журам бэхижүүлхээр ябуулагдана.

Түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөө дэлгэрүүлэнхэйбди. Дүнгүүдынь саг соогоо согсологдожо, олондо мэдээсэгдэнэ. Ажалай түрүүшүүл, амжалта түйлаһан коллективүүд мүрысөөнэй дүримэй ёһоор урмашуулагдана.

Арадай хинагшадай, депутадуудай хүдэлмэрине шангадхажа байнхайбди. Тэдэнэй хүсэл оролдолгые али бүхы гээгдэлтэй, алмалта арьбалалтын гурим нягтаар сахидаггүй ябадалтай эрид шууд тэмсэхээр шэглүүлнэбди. Түсэбэй болон ажалай журам эбдэһэн баримта бүхэн, ажалдаа хожомдоһон, архидаһан, голёдоһо гарһан ушар бүхэн коллективэй суглаан дээрэ харагдана.

Партиина организацимнай ябуулжа байһан эдэ бүхы хүдэлмэри түрүүшынгээ дүнгүүдые харуулжа эхилэнхэй. Колхоз һү һааха, гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи квартал түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Хабарай тарилгада бэлдэлгэ яһала һайнаар ябажа байна. Партиина организацимнай мүнөө абаһан эршээ саашадаа һуладхангүй урагшаа дабшаха.

В. СЫРЕНОВ,
Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой парткомой секретарь.

ОЙН БАЯР УГТУУЛАН

Марксистско-ленинскэ һургаалай үзэл сурталай национальна асуудалые арад түмэндэ нэбтэрүүлэн ойлгуулха талаар, мүн ажалшадые социалис интернационализмын болон патриотизмын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ лекционно пропагандa ехэ үүргэ дүүргэнэ. КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые, «СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэл» тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые олониитэдэ ойлгуулан нэбтэрүүлхэ үедэ, мүн Буряадай АССР-эй тогтоһоор 60 жэлэй ойдо бэлдэлгын үедэ «Знание» бүлгэмэй Советскэ районой организацида лекционно хүдэлмэри илангаяа эдэбхитэйгээр ябуулагдаһан байна.

СССР-эй арадуудай аха дүүгэй хани барисаан, интернациональна болон патриотизмын асуудалаар В. И. Ленинэй теоретическэ һургаалай баялиг, Буряад орондо ленинскэ национальна политикые шиидхэлгын асуудалнууд, совет засагай ашаар 60 жэлэй хугасаада манай республикын экономическа, социальна, соёл гэгээрэлэй талаар хүгжэлтын асуудалнууд уншагдаһан лекцинүүдэй тематикын үндэһэн болоһон байна.

Республикын ойн баярые угтуулан, райондо тус асуудалнуудаар эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тематикаар 412 лекци уншагдаа. «Буряадай АССР Совет ороной арадуудай аха дүүгэй бүлэ соо» гэһэн темээр 13 лектори хүдэлнэ. Иимэ лекторинууд судна бүтээлгын, шэлэй, «Электромашина» заводуудай цехүүдтэ, горпромторгын, нэгэдэхи пищеторгын магазинуудта, авиапредприятида эмхидхэгдэнхэй.

Районой 11 эмхидэ республикын ойн баярта зорюулагдаһан ниитэ-политическэ уншалганууд үнгэргэгдэнэ.

КПСС-эй Советскэ райкомдо Буряадай АССР-эй тогтоһоор 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ниитэ-политическэ уншалганууд эхилэнхэй. Буряадай багшанарай институдай профессор, түүхын эрдэмэй доктор Е. Е. Тармахановай «Буряадай АССР Совет ороной арадуудай нэгэ бүлэ соо» гэһэн лекцеэр тус уншалганууд нээгдэһэн байна. Хамтадаа 5 хэшээл үнгэргэгдэхөөр түсэблэгдэнэ. Хэшээлнүүд һара бүхэндэ эмхидхэгдэхэ юм.

Зүүн Сибириин технологическа институдай доцент, түүхын эрдэмэй кандидат В. Б. Базаржапов, энэл институдай КПСС-эй түүхын кафедрые даагша, түүхын эрдэмэй доктор ...ев, багшанарай ... доцент түүхын ... кандидат Ю. ... нарай инст... лософиин ... Г. Б. Бого... АССР-эй ... хивай таһаг... Семина; Бу... Госпланай ... Н. Н. Лосе... Буряадай А... ойдо зорюу... нүүдые үзэ... теоретическ... дэ уншанад...

Шэлэй, ... заводуудта, ... авиапредпри... сад олон ... республикы... рюулагдаһан... гэргэгдэнэ. ... пропагандын... олон ондоо ... һон байна. ... коллективүүд... налисмын ... мын асууда... цинүүд олош... ска үдэшэнү... үгын журна... дахин олош...

«Знание» б... районно ор... рюусалгата...



УЛААН-ҮДЫН вагонно деподо 12 оператор хүдэлдэг юм. Тэдэнэй хэдэг ажал тон харюусалгатай. Олон жэлэй туршада эндэ хүдэлжэ дүй дүршэлтэй болоһон Тамара Анатольевна Устьянцевас манай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ харанат. Тэрэ арбан гурбан жэлэй туршада эндэ хүдэлжэ баян дүй дүршэлтэй, һайн мэргэжэл шадабаритай болонхой.

Гусиноозерско ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй ашаглалгада тушаагдабашье, түсэбөөр хараалагдаһан байрын болон социально-соёлой шэглэлэй барилга гүйсэд бэелүүлэгдэнгүй байшоо юм. Энэ шэглэлэй барилгын эмхидхэлдэ имагтал ехэ дутагдалнууд ушардаг халань. Хүдэлмэриин гурим болон ажалай журам сахиха асуудалнууд онсо удхатай болонхой. Тиимэһээ барилгын управлениин 3-дахи участогай коллектив хамтын суглаан дээрэ эдэ асуудалнууд тушаа эрид шанга эрилтэтэйгээр, бэеэ шүүмжэлхыгөөр хөөрэлдэһэн байна.

Шулуушан Л. Завьялова ажалай эмхидхэлэй үгаа һула байһан тухай бодото жэшээнүүд дээрэ хэлэбэ:

— Бригадна подрядаар хүдэлһэн нэрэтэй аад лэ, тэрэ гурим бүдүүлигээр эбдэхэ ушарнуудтай үдэр бүри дайралданабди. Манай управлениин үйлэдбэриин болон түсэблэлгын таһагуудай зэмээр барилгын материалнуудаар бригадыемнай хангаха график үдэр бүри шахуу эбдэгдэнэ. Тиимэһээ

— Манай бригадада ажалай фронт уридшалан түхеэрэгдэнэгүй,— гэжэ бетонщигуудай бригадир А. Красноёров хэлэбэ.— Бригадын гэшүүд гурба-дүрбөөрөө эндэ тэндэхи объектнүүдээр тарашанхай. Мэргэжэлээрээ бэшэ, харин юрын хүдэлмэридэшье эльгээдэг ушар байха. Бүтээсэтэйгээр ажаллажа, дүршэл, шадабаряа хэрэглэн, харуулха аргагүй байхадаа, хүдэлмэриингөө оншые алдажа, журамаа һуларуулна ха юм. ГРЭС-эй барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ албан манай гүйлта хандалгада бодото хэмжээнүүдые абанагүй.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ ШАНГАДХАХА

АРГА БОЛОМЖОЁО ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Энэ участогай коллектив февраль һарада барилга-хабсаралгын түсэбые оройдоо 62 процент бэелүүлһэн.

— Бүтээсэгүй ажалай шалтагаануудай нэгэниинь — һула журам, — гэжэ участогай начальник Н. И. Брянский хэлэхэ зуураа, иимэ жэшээ баримтанууд дээрэ тогтобо. — Хэрбээ нёдондо жэлэй түрүүшын хоёр һарын туршада 25 хүдэлмэришэн ажалдаа гараагүй байгаа һаа, харин мүнөө жэлэй январь, февральда 31 хүн ямаршье шалтагаангүй аад, хүдэлмэридөө ерээгүй. Жэшээлхэдэ, нэгэ хүдэлмэришэнэй һараһаа үлүү саг соо миин байһантай адли болоно. 50 гэшүүдтэй коллективтэ энэ тон ехэ хохидол болоно ха юм. Гэхэтэй хамта хожомдожо ерэхэ, ажалай үедэ хүбиин хэрэгээр ябадал хэхэ, гү, үгы һаа, болзорһоо урид хүдэлмэридөө ябашаха ушарнууд үзэгдэһөөр.

— Нэгэ минутын туршада манай орон дотор 28 мянган гэр баригдана. Энэ хэмжээгээр сасуулжа, ажалай саг дэмы бараха үзэгдэлнүүдые барилгын манай управленидэ тоолоо хада, ямар ехэ хохидолдо ороно гээшэбибди, — гэжэ парткомой секретарь П. М. Блинов хэлээд, барилгашадай кадрнуудаар дуталдадаг байһан тухайгаа мэдүүлбэ. — ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэрине үргэдхэхэдэ, һаяар мянгаад хүдэлмэришэд хэрэгтэй болохо. Тиимэһээ кадрнуудые һурган хүмүүжүүлхэ, хүдэлмэришэдэй журам һайжаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха ёһотойбди.

раствор, хирпинсэ хүлеэжэ, хүдэлэнгүй һууха баатай болонобди. Иимэ ушарһаа зариманай журам һуларна, урма зориг хухарна. Подрядна гуримаар хүдэлдэг хадаа, ажалай эмхидхэлэй иимэ һула дээрэһээ бидэнэр ганса шье үнэтэ сагаа алдана бэшэ, мүн салин хүлһэ багаар абаха баатай болонобди.

— Барилгын материалнуудые зөөбэрилдэг автотранспортын ажалай гурим барилгашадай хүдэлмэриин сагтай таараданагүй. — гэжэ прораб А. Сальников хэлэнэ. — 8 сагта ажалдаа ерээд, час шахуу раствор хүлеэжэ, миин байдаг гээшэбди. Хэрбээ хэдэн объектдэ тэрэниие ээлжээ ээлжээгээр абаашаха болоо һаань, бүришье удаан хүлеэнэбди.

«Байрын гэрнүүд болон социально-ажаһуудалай барилгануудай түсэбые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол соогоо КПСС-эй ЦК энэ шэглэлэй барилгые индустрижүүлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, материальна ба ажалай нөөсэнүүдые арьбалха эрилтэнүүдые табиһан байна. Зүүн районуудта барилга хэхэ министерство, Элшэ хүсэнэй министерство, социально-ажаһуудалай барилгануудые ашаглалгада үгэхэ талаар ехэ гээгдэлдэ ороо гэжэ тэрэ тогтоол соо тэмдэглэгдээ һэн. Гусиноозерскдо хүдэлмэришэдэй байра, һургуули болон хүүгэдэй эмхи зургаанууд, худалдаа наймаанай болон спортивна шэглэлэй барилганууд түсэбөөрөө саг болзортоо баригданагүй. Барилгын ажалай эмхидхэл эндэ мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэжэ шаданагүй гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн лэ хүн тэмдэглэһэн байна.

Гэхэтэй хамта бии байһан хүсэеэ барилгын управлени зүбөөр элсүүлэн хэрэглэжэ шададаггүй гэжэ элирүүлэгдэбэ.

Мүнөө жэлдэ эндэхи барилгашад 1 миллион түхэригэй хүдэлмэри бэелүүлхэ ёһотой юм. Байрын гэрнүүд, ГРЭС-эй хүдэлмэришэдэй профилактори гэхэ мэтэнүүд байгша ондо баригдаха. Түргөөр, шанартайгаар бариха хэрэгтэ түрүү онол арга, тодорхойлбол, бригадна подряд ехэ нүлөө үзүүлхэ ёһотой.

— Оройдоо хоёр бригада иимэ гуримаар хүдэлнэ. Нэгэниинь — манай бригада 116 байратай гэр барина. Ажалнай ёһотой подрядна гуримда оруулагдаа гэхын аргагүй. Хангалтын албан саг болзортоо хэрэгтэй зүйлнүүдые асарнагүй. Тиимэһээ барилгын график хазагайруулагдажа, бидэнэр хүдэлмэришэдтөө бүтээсэтэй ажалай эрхэ байдал эмхидхэхэ аргагүй болонобди, — гэжэ бригадир В. Будаев урмаа хухарангяар хэлэнэ.

Февраль һарада барилгын гурбадахи участогай нэгэ хүдэлмэришэн 1641 түхэригэй барилга-хабсаралгын ажал хэхэ түсэбтэй һаа, иимэ гээгдэлдэ ороһон дээрэһээ оройдоо 70 процентыень бэелүүлжэ шадаа.

Гэбэшье дурсагдаһан шалтагаануудһаа гадуур юрэнхыдөө ажалай гурим, журам эбдэхэ ушарнууд саг үргэлжэ үзэгдэнэ. Ажалай сагай үедэ архидаха жэшээнүүд бии.

— Мүнөөхи Матвиевский, Адуев, Колмаков гэгшэдтнай хаанаб?—гэжэ суглаанай болохоёо байхада бэдэрэлгэн болобо.

— Һогтуунууд һэн, тэдэнэртэй, тэдэнэргүй суглаагаа эхилээ.

— Иимэ үзэгдэлнүүдтэй эбсэхын аргагүй. Ушар бүхэн тушаа тэрэ дарыдань шангаар хөөрэлдэжэ, хэһээлтын хэмжээнүүдые абаха ёһотойбди гэһэн шиидхэбэри мүнөө баталха зэргэтэйбди. — гэжэ бригадир Н. Драгайло дурадхал оруулба.

Саашадаа ажалай журам жэншэдгүй сахиха, үндэр эрилтын оршон байлалда хүдэлхэ тухайгаа барилгашад нэгэн дуугаар зүбшэн хэлсэбэ.

Н. НАМСАРАЕВ.

ССР СОЮЗАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 60 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХАЙ

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй 1982 оной декабриин 21—22-то болоһон хамтын баярай суглаан тухай стенографическа тоосоо — «Совет Социалис Республиканууд Союзай байгуулагдаһаар 60 жэл» гэһэн брошюрые Политическэ литературын хэблэл барлан гаргаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой «СССР-эй жаран жэл» гэһэн элидхэл, баярай суглаанда хабаадагшадай ба галаадын айлшадай хэлэһэн үгэнүүд, суглаан дээрэ баталагдан абтаһан «Парламентнуудта, правительствануудта, политическэ партинуудта ба дэлхэйн арадуудта» гэһэн хандалга, бусад материалнууд ном соо оруулагдаһан байна.

(ТАСС).

МОСКОВСКО областиин Калининградска хэлхээ холбооной городской узелда эмхидхэгдэһэн выставкэдэ Москвагай болон областиин хэлхээ холбоошод саг үргэлжэ ерэжэ байдаг. Хэлхээ холбоон ойрын ерээдүйдэ ямар болохоб гэжэ энэ выставкэдэ табигдаһан экспонадууд харуулна. Шэнэ зүйлнүүдэй олонхинь ажабайдалда амжалтатайгаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: радио-дамжуулгые телефонтой холбохо «Алтай-3М» гэһэн түхеэрэлгэ олониитые һонирхуулна.

ТАСС-ай фотохронико.



ҮҮСХЭЛЫЕНЬ ДЭМЖЭНЭ

Воронежско областиин Семилукска районой «Ведуга» колхозой фермэнүүдтэ һү һаали дээшэлнэ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, үнеэн бүхэнэй һү һаалиие килограммаар нэмээхын түлөө эндэ мүрысэнэ. Март һарада ажахыда үнеэн бүриин суудхын дунда зэргын һаали 14 килограммһаа дээшэ болоһон байна.

Областиин бусадшье колхоз, совхозууд «Ведугын» үүсхэлые дэмжэнэ. Районой малшадта бэлэн бэшээр энэнь түйлагдана: юуб гэбэл, нёдондо жэлдэ райондо үнеэн бүриин һү һаали дунда зэргээр 407 килограммаар дээшэлһэн байгаа ха юм. Бүхы нөөсэнүүд хэрэглэгдэнэ. Эрдэм ухаанай заабариин ёһоор малай рацион табигдана, һү үйлэдбэрилхэ поточно-цеховой түрүү арга нэбтэрүүлэгдэнэ, малай үүлтэр һайжаруулагдана.

БРИГАДНА ПОДРЯД УРМАШУУЛНА

Тартуска районой «Луунья» совхозой һү һаалиин «Вейбри» фермэ һү һаалгаар Эстони дотороо эгээл эрхим дүн түйлана. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэ үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һүн һаагдаа. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ дүрбэнэй нэгэ шахуу хүбяар ехэ болоно. Бригадна ажахын тоосоо нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ амжалта түйлагдаба.

Мүнөө фермын хүдэлмэрилэгшэдэй болон совхозой хоорондо хэлсээн баталагданхай. Ажахы үбһэ тэжээл, продукци зөөхынь түлэ транспорт үгэдэг, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд малай хойноһоо хаража байдаг. Өөрынгөө ээлжээндэ бригадын гэшүүд малай ашаг шэмые дээшэлүүлхые оролдодог. Үдэр бүри түйлагдадаг бодото дүнгүүдһээ тэдэнэй ажалай түлбэри сэхэ дулдыдадаг юм.

Совхоздо гурбан бригада хэлсээнэй ёһоор хүдэлнэ. Мал ажалда иимэ арга хэрэглэхэдэ ашатай туһатай гэжэ дүй дүршэл харуулна. Хүнүүд ажалай үндэр дүнгүүдые түйлахые оролдоно. Энэ арга ажалай болон технологическа журам бэхижүүлнэ.

ОТАРАНУУД НЭМЭЖЭ ЭХИЛЭЭ

Үзбекистанай хони үсхэбэрилгын ажахынуудта түл абалга эхилэнхэй.

Андижанска областиин Ахунбабаевай нэрэмжэтэ совхоздо ажал хэрэгүүдынь һайнаар ябана. Эндэ 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абтанхай. Түл абалгын дүүрэхэ тээшэ нютагай хонишод отарануудтахи хонидойнгоо тоо толгойе хоёр дахин олошоруулхаар хараална.

Хаа хаанагүй дулаан байранууд бэлдэгдэнхэй, түхэреэн суудхын туршада хонишод дежурлана. Тэнхээ тамиргүй, һула хурьгад аминдаа байлгагдажа харууһалагдадаг. Үбһэ тэжээл отарада таһалгарягүйгөөр асаргладаг юм.

Мүнөө жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта хонидой тоое 7 миллиондо хүргэхэ зорилго табигданхай.

ЭВМ СЕЛЕКЦИОНЕРНҮҮДТЭ ТУҺАЛНА

Россин Хара бэшэ хүрьһэтэй нютагуудай ажахынуудта һайн ... һүрэг байгуул... градай селек... оньһон мэргэ... нүүд туһална. ... болон мал үс... хэсоюзна эрдэм... институдай ... зохёон бүтээһэ... түбэй электрон... дэ үүлтэртэ м... бал тухай м... луулагданхай ...

«Новоладожс... линский», «Ш... ховский», «Д... на» совхозууд... ческэ албанта... нягта харилсаа... гоор хүдэлжэ ... ехэтэй үүлтэр... болгоо юм. ... Айрширска с... һүрэг нютагж...

(ТАС...

СОВЕТ ОРОН дотор

МАЛАЙ РАЦИОНДО — МОРХООБ

ОМСК. Областиин фермэнүүдтэ малай шэмэтэй һайн рацион байгуулхадань, тэжээлэй морхообой тарилга ехэ туһа нэмэри болоно.

«Омичка» гэжэ нэгэдэлэй город шадарай ажахынуудай овощ ургуулагшадһаа малшад энэ ургамал тарижа ургуулха дүй дүршэлыень халан абана. Жэшээнь, нёдондо жэлдэ звеное даагша М. Пилипенко болон тэрэнэй нүхэд 137 гектар талмай дээрэһээ 473 центнер витаминтай түмһэтэ тэжээл суглуулһан байгаа. Түрүү агротехникэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар Сибириин таряашад уһалагдадаг газарай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ шадаһан байна. Омскын предприятинуудай хүдэлмэришэдэй бэлдэһэн машинануудые үргэнөөр хэрэглэдэг байна.

Мэргэжэлтэдэй заабаряар малай фермэнүүдэй дэргэдэ морхооб тариха гэжэ хараалагданхай. Морхообой зүйлнүүдые малай рациондо нэмэхэдэ, һү һаам дээшэлдэг байна.

Үнгэрһэн жэлдэ шэмэтэ тэжээлэй нөөсэнүүдтэ морхооб нэмээһэн областиин ажахынууд энэ ургамалые тарихада, свекло ургуулһанһаа хямда болоно гэжэ үшөө дахин этигээ.

ТҮРҮҮ АРГА ХЭРЭГЛЭНЭ

ШКЛОВ (Могилевско область). Могилевско областиин Шкловско районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой фермэнүүдтэ малай рациондо гидролизно дрожжо нэмэхэдэнь, эрэ бурүү, хашарагуудай шэгнүүр сүүдхэдээ килограмм шахуугаар дээшэлнэ.

Колхоздо оньһожоруулагдамал линии түхеэрэгдэнхэй. Тэндэ үдэр бүри 50 тонно хүрэтэр дрожжоор эһээгдэһэн тэжээлэй үнэтэ зүйлнүүд бэлэдхэгдэнэ. Тэжээлэй цехтэ сэбэр һүнэй орондо хэрэглэгдэхэ зүйл, гидропонно ногоон, хуурай тэжээл бэлэдхэдэг. Белоруссиин Хүдөө ажахын академиин эрдэмтэд тэдэниие үйлэдбэрилхэ технологи болон малай рацион зохёон табижа, туһалһан байна.

Түрүү арга хэрэглэһэнэй ашаар мүнөө жэлдэ малшад мяха гүрэндэ худалдалгые 1,5 тоннодо хүргэхэ ба элдүүрилэгдэдэг 100 гектарай түд бүхэндэ 350 центнер мяха үйлэдбэрилхые хараална.

Тэжээлэй нэмэлтэ үйлэдбэрилхэ түрүү дүй дүршэл хэрэглэхыень областиин агропромышленна нэгэдэл бүхы ажахынуудта дурадхаһан байна. Областиин колхоз, совхозуудта тэжээл эһээхэ 120-һоо дээшэ цех болон түхеэрэлгэ хүдэлнэ.

ГОРОДОЙ ХҮН ЗОНИИЕ ХАНГАХЫН ТУЛА

КОМСОМОЛЬСК-на АМУРЕ. Эндэһээ холо бэшэ оршодог «Дземгинский» совхоздо баригдажа байһан гахайн комплексын цехүүд шата шатаар ашаглалгада үгтэнэ. Эндэхи шэнэ цехтэ 1000 толгой гахай харууһалагдажа эхилээ. Предприятие ашаглалгада үгэһэн тухай актда гар табигдаха болотор 15 мянган толгой гахай шахан таргалуулгада табигдахаар хараалагданхай.

Город шадар гахайн үшөө нэгэ комплекс болон үүлтэртэ гахайн фермэ баригдажа дүүргэгдэхэеэ байна. Түхэреэн жэл соо хүдэлдэг «Восток» гэжэ тепличнэ, совхоз городойхидые элдэб овощоор таһалгарягүй хангадаг юм. Комсомольск-на-Амуре хотын агрокомплексдо шубуунай томо фабрика ба промышленна предприятинуудай хамһабариин 30 предприяти оролсодог байна.

БАЯН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Үзбекистанай таряашад кукуруза жэгдэ тарижа эхилээ. Сагай уларилай орёо хүшэр эрхэ байдалда кукурузашад тарилгын ху... Март һарада ... эрид хубилдаг ... гын болзорые ... һаатуулһан ба... хараада аба... ажалшад на... час бүхэниие ... лэхые эрмэл... дарьинска об... курганска рай... үльгэр жэшээ ... оной полинууд... дэг тарилгын ... түд бүхэнинь ... ба тэрээнһээ ... тарилга хэнэ. ... рлар хараалаг... дахин ехэ бо...

Энэ хабарта... най кукурузын... дээрэ шэнэ ... байха юм. Энэ ... лай талмайе ... шэ тэдэнэй ... но. Республика... хозуудта 340 ... талмайда куку... хаар хараалаг... нёдондо жэлэй ... ган гектараар...

Тарилгын нүгэ... хэдэ, ажахын... болгогдоо юм. ... публикада ... тусхай шэглэ... хын газар дээ... гай хатан» т... Тэрээнһээ гад... най бүхы зон... хэгдэһэн зууга... хы түрүүшын... марижа эхилээ...

Үндэр баян... сортын үрэһэ... дүүдые хэрэгл... тарижа ургуул... логи нэбтэрүү... рай онсо шэнэ... до оролсоно. ... дай коллектив... риһөө 100 це... бэшэ «алтан ... һо» хуряаха ... табинхай.

«...НАЙ ҮЕЫН ХҮН» конкурсдо ерэhэн очерк

...ЙН ХҮН — ...ЮТАГАЙ ШАРАЙ

...й гол газар- ...үн-хойто зүг- ...шэлэ хада- ...агданхай Хои- ...хонхойн оршо- ...рнь үдхэн ой ...ргдэhэн тэмээ- ...шэнги набтар- ...лнууд хүреэл- ...мантайлдаhан ...а нимэ ойро ...орой дээрэ- ...ижо хараhан ...ороной hүр ...тон элеэр. бү- ...дэрхээр аржы- ...нууха. ...хүндэшэг хар- ...абажа. Хойто- ...рэхэ бүреэ би ...йханине гайха- ...үйб. Тиихэдэ ...галаатай Ехэ- ...добуун газа- ...кэ hүүрижаhан ...мгүй тарүунь ...талынгаа эрхэ ...араад, зохёод ...hанагдаха юм. ...нэгэ ондоо- ...омоор, гоёор ...Нээрээшье. ...ехэ харгыhаа. ...холо hүүдаг. ...зар, дабаатай ...гол горходой ...ын байгаалиин ...ые хара бага- ...hураhан хадаа ...н зантай, хүн- ...шарайтай. ...хэлэтэй. илан- ...шуран хүнүүд ...об. ...имэ хүнүүдтэй ...боложо, юрэн- ...түрэхэдөө магад- ...эдэ, түрүү бэр- ...отаг дайдынгаа ...нь болодог гээ- ...совхозой мал ...убгэ, hамган ...нович, Дулма ...Падановтан тэ- ...лаб оролсонол

...туганнүүдыень ...түлжүүлдэг ...эдэй гүүртые ...тосхонhоо хо- ...Шулуушха гэжэ ...нэр түхеэрэгдэ- ...нэй байрада нүү- ...рбан нэгэн жэл ...на. ...барилгануудые. ...охиин эмхи гү- ...бэрые харахаа...

нягта нарин, бодомжотой, ажалша бүдүүн ээзэд hүүдаг юм байна гэжэ абаhаар элирхэ. Нээрээшье, совхозой табиhан гэрэн хүүшан хадаа хүйтэн байхадань, Гарма Генинович шэнэ гэр барюад ороо hэн. Тиихэдэ мал илгажа эдеэлүүлхэ, хаа-ха, үоhэ хэхэ хорео хашаанууд хуу шахуу Гармын өөрын гарай, үгышье hаа, эмхидхэжэ хүүлэhэн ажал байна. Бухын хоёр эбэр шэнги палаатай модон сэргэhээ захалаад, бүхы юумэн хүү хэрэгтэй шэнги.

— Энэ шэб шэнэ харша яахала барябта? — гэжэ бодожо үзэнгүй hуражархи-hамни, Гарма Генинович урин шогтой нюдөөр энеэб-хилээд:

— Харал даа, хайшаагаар барятаноб? Урагша-хоншоо оэзэ,— гэжэ ойлгуулжа үгэ-бэ. — Манай эндэ хабартаа зүүн, баруун тээhээ ехээр hалхилдаг ха юм. Тиимэhээ эндэ мал хорожо эдеэлхэ, үбhэн хиидэхэгүй.

Байгша үбэлэй январь hа-рын хуушаар би Падановтан-да ошоhон, бүхэли үдэрэйнь ажалые сүм адаглажа ха-раhан, яhала хөөрэлдэжэ ерэhэн байнаб. Район соо-гоо, республика дотороо саг үргэлжэ дурдагдажа байдаг түрүү малшадай юрын ажал-ша гэр бүлые би багаhаа хойшо мэдэхэб. Тиихэдээ хүн бүхэнэйнь зан абарине hайн мэдэхэ байгаад, ажалайнь габьяа, нэрэ соло гээшэнь хайшан гэжэ түйлагдажа, юуhээ бүридэжэ бии болоноб гэжэ үшөө бодолгото болоогүй ябааб.

Эдэ хоёрой бүхы шахуу наhан мал ажалтай холбоотой. Үшөө 60-аад онуудта Дунда-Талын hү hаалиин фермэдэ хоюулан хүдэлэгшэ hэн. Дулма — hаалишан, Гарма — үнеэ адуулагша. Тиихэдэ hаяшаг гэрлэhэн айлай үхибүүд баганууд байха. Дулма ээлжээтэ амаралтадаа гарашаха. Тиихэдэнь Гарма өөрөө hаалишан болоодхихо.

— Һамганайнгаа даажа байhан үнеэдыень түшаажа абаад лэ, шүүяса hаажа ороо бэзэб даа,— гэжэ Гарма мүнөө энеэнэ. Нээрээшье, урматай түргэнөөр hаагша hэн.

Тиигээд лэ фермынгээ эхэнэр hаалишадые хүү булижа гараа гэhэн шаг шүүян гаража байгша бэлэй. Совхозой дирекциин болон парткомой зүгhөө барюулагдаhан Хүндэлэлэй грамота тэрэ үеынь амжалтые гэршэлнэ.

Мүнөө үедэ хүхүүли гүүртэдэ хүдэлжэ байгаашье hаань, үлэhэн hүень шабхажа, собхоздоо түшааха хэ-рэг гарадаг. Юрэдөө, юумэ хэжэ шадаха гээшэ хэндэ үлүү байгаа юм бэ?..

Малшадай үбэлэй ажал ехэшье, хүндэ хүшэршье. Алтан мундаргын шобхо оройдо хулганын наранай үшөө улайхаhаа урид Гарма Генинович яаралтайгаар газаашаа гаража, сагаан морёо барижа асарба. Урдань шаргын ажалда яhала ябаhан дүнтэй гараар морёо шаргада хүллэжэ байхадаа:

— Сагаан аад, саhан дээрэ харагданагүйл, арай гэжэ обёорооб. Нажар лэ угаа hайн юм даа, холоhоо обёоргдохо,— гэжэ хүг зугаа-гайхние бидэндэ морин тухайдаа дуугарсагааха юм. Тиигээд хоёр ондоо хорёо соогуур үбhэ тараахаяа ябашаба.

Энэ үедэ Дулма Дандыповна эрэ хүн шэнгеэр бата даасатайгаар гэшхэлhээр хотондо орожо, эхэеэ хүхэжэ хоноhон туганнуудые ехэ, багаарнь илгажа хаагаад, үдэшэ уяhан үнеэдээ табижа, газаашань түүжа оробо. «Байза, энэ гунжан ойртошоо байна даа. Гаргангүй хааха гү, али мүнөөдэр бэлшээд ерэхэнь гү?— гэжэ Дулма hанаата болон өөртөө хөөрэлдэжэ ябажа, нарин хубшэргэйень дахин даража үзэнэ. — Үгы, гунжан оhолтой, хээрэ түгаллажа болохо...» Тингэжэ тэрэ Боролдойнь түрэлгын түс-гаар таhаг соо хаагдаба.

Зарим гүүртэдэ үнеэдээ хонолгодонь уядаггүй юм ха. Дала гаран үнеэ үдэшэ бүри өөр өөрын байрада уяха, үглөө бүри тайлажа табиханнь үлүү ажал шэнги. Теэд Падановтан энээнние аргагүй хэрэгтэйдэ тооложо, заабол уядаг байна. Туганнуудыень табижа хүхүүлхэдэ, бэшэ үнсэд мүргэхэгүй, тугал эхэтэеэ хонохо аргатай. Мүн hая, үни тугаллаhан гү, али үшөө тугаллаагүй үнсэдээ илгажа, рационой ёhоор тал-ха үгэхэдэ зохид.

Казах үүлтэрэй сагаан толгойто гүүлэдэг, үнэн дээрээ ехэнхидээ улаан-эреэн зүhэтэй үнеэдэй бэлшээри. сабшалангаар таран ошоhон хойно туганнуудаа эдеэлүүлжэ, бүлеэн үhаар уhалаад, далаа сэбэрлэхэ гэжэ хүнгэн

бэшэ ажалдаа оронод. Шэбхэ шабааhыень хүү гар хүрзөөр тэргэдэ тээжэ, гүүртын дэргэдэхи сабшалан, дээрэ тараажа адхана. Хабартаа зарим аргалыень хатаажа, малан хотондо байха үедэ хүсэд хүрэхөөр хохир таталжа абадаг юм. Бэшыень тракторна баллуураар тараажа, үлгилжэ, сабшалангаа үтэгжүүлхэ. Юуб гэхэдэ, энэ 68 гектар сабшалан малшадта даалгагданхай. Танай гэжэ заажа үгэhэн хонинонь Гарма Генинович юундэ хаража байха бэлэй, хорёолоод лэ абаа hааб даа. Тиигээд лэ зүн бүри холын hарьдагай бэлшээридэ малаараа гарадагшье hаа, hамгантаяа гү, али үхибүүдэйнгээ хэн нэгэнтэй ээлжээлэн адуулжа байгаа, энэ сабшаланайнгаа үбhэ ногоое өөhэдынгөө хүсөөр хуряажа абадаг юм. Үхибүүдынь — хэлхээ холбооной техникум дүүргэhэн Рая, мүнөө сэрэгэй албанда байhан Дэлгэр, Улаан-Үдын медучилищиин студентка Дэнсэмаа, hүргүүлиин hурагша Гена (одхон Маринапаа бэшэнинь) — булта бухал шэрэхэ, тармахаhаа захалаад, морин косилкаар сабшалга, сомолго хүрэтэр — олон жэлэй түршада гүүртынгээ үбhые абалсаhан байха.

Хажуугаарнь Гарма Генинович ураг түрэлэйнгөө үхибүүдые — Урмаков Доржые, Базаров Сашые болон бэшэшье эдиршүүлые хүхсэн урмашуулжа байгаад, звенодоо хүдэлгэдэг юм.

— Юундэ энэ наhандаа хүн hүла табиhан hүр зангаар миин гонойлгожо хэбтэхэ юм, ажал хэжэ hураг лэ,— гэжэ Гарма-нагасын гү, али Гарма-абгын хэлэхэдэ, эхэ эсэгэнь үхибүүдээ дуратайгаар табидаг гээшэ. Юуб гэхэдэ, Гарма Гениновичые дахажа, хүбүүмнай муу юумэндэ hураха гүй, харин алибаа юумэ оншотой шадамараар, шанартайгаар хэжэ hураха гэжэ ойлгоно, найдана ха юм. Ажалай абьяас, шударгы hанаан энэ түрэлэймнай шүhан соо эгтээ харьялжа, бусалжа ябадаг бэшэ гү гэжэ тэдэнэр гайхахаяашье болинхой. «Ажалгүй hүухадаа, гарынь зохологшо бэзэ»,— гэжэ олон хүнэй hайшаан татажа хэлэхые дуулаа hэм.

Тиихэдэ хүбүүдшье Гарма нагасын гү, али абгын эрилтэ ехэтэйе, миин хооhоор hүүлгахагүйе мэдэбэшье, нэгэ сухалдажа, нэгэ харааажа байхыень үзөөгүй тула, оройдоо хашардаггүй. Харин оншотой зохид шог зугаань, ходо энеэбхилжэ ябадаг налгай урин зан абаринь хүбүүдые татана хаш.

Лопсон ТАПХАЕВ.
(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

„БАЙГАЛАЙ" ТҮРҮҮШЫН НОМЕРТО

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной үнэ-hэноо хоёр hарадаа нэгэ удаа хэблэгдэдэг уран зохёолой, олониитэ-улас түрын «Байгал» журналай байгша оной нэгэдэхи номер хэблэгдэн гараба, уншагшадай гар-алдагдаба.

Мэдээжэ поэтесса Цырендулма Дондогойн «hүнинн ноэмэ» энэ номерой эхин дээрэ үгтэнхэй. Хэдэн жэлдэ сэдьхэлдэ шэбшэжэ ябаhан болоно поэтесса философско удхатайгаар домоглон гаргаба.

Уран зохёолшо Цырен-Дондок Хамаевай «Хэнзэ ногоон» гэжэ роман журналай табадахи номерhоо хэблэгдэжэ эхилээ hэн. Эсэгэ оронхо хамгаалха Агууехэ дайнай hүүлэй жэлнүүдэй Буряад оронхо нэгэ нютагта болоhон үйлэ хэрэгүүд тухай уран зохёолшын энэ роман байн хэлээр бэшэгдэн гарагшалан. Энэ номерой олон хуудаhанда үгтэбэ.

Сагиза урид hаяхан барагдаа поэт Мэлс Самбуевай «hүүлэй шүлэгүүдhээ» нэгэ бүлэг зохёолнуудые тэрэнэй нүхэр Клара Самбуева бэлдэжэ толилуулба.

Журналай «Шэнэ оршуулганууд» гэжэ булэгтэ сагаан урид hэhэ барагдаан уран зохёолшо Африкан Бальбуровай «Хара нүхэн» гэжэ повесть толилогдобо.

«Зэдэлээтэ зэбэнүүд» гэжэ роман, «Сагаан hара», «Хубисхалай дулэн» гэhэн туужанууды, «Арбан хоёр эзэйн эндэмэшнүүд», «Байгалай саана ажаhуунабди», «Чау-чау» гэжэ номнуудые бэшэhэн Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо А. А. Бальбуров наhанайнгаа hүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ жанрта хандажа, урушгата ябадал харуулhан тужа бэшэhэн байгаа. Тэрэнэй улас түрын социальна байдал харуулhан гүнзэгы удхатай зохёол хутула, уншагшадай анхаралда дурадхагдаба.

Поэт Анатолий Щитовой уянгата шүлэгүүд Гунга Чимитовэй ульгам оршуулгаар номерто орууллагдаа.

Журналай «Очерк, публицистика» гэhэн гаршаг доро Александр Петрунинай, С. Гольдфарбын очеркнууд толилогдобо.

Уран зохёолшо Цыдып Цырендоржиевай гурбан рассказ энэ hонирхолтой номерые түгэсхэнэ.

Б. НАМДАКОВ.

БЭШҮҮРЭЙ РАЙОНДО

БЭЛИГ ШАДАБАРИЯ БАДАРГАНА

Бэшүүрэй оёдолой фабрикын соёлой байшангай директор Николай Зайцевай хутэлбэрилдэг агитбригада хүршэ колхозуудай малшадта саг үргэлжэ ошодог юм. Буряад оронойнгоо 60 жэлэй алдарта зам тухай хөөрэлдөө үнгэргөөд, hонирхолтой концертнүүдые тэдэнэр табидаг заншалтай. Оёдолой үйлэдбэриин «Туяна» нэрэдэhэн Бэшүүрэй филиалай цехэй худэлмэрилэгшэ Полина Зайцева, Нина Морозова, Раиса Горбатько, Любовь Багдасарова, Анатолий Ткачев, тэрэшлэн совхозой байшангай ... худэлмэрилэгшэ Юрий Талипов гэгшэд сулеэтэй сагаа агитбригадын худэлмэридэ зорюулжа, бэлиг шадабарияа бадаргана гээшэ.

Хүршэ «Рассвет» колхозой Муцүгүн, Балейск гэдэг газарнуудаар hаяхан ябаад бусажа ерээ.

ЗАЛУУШУУЛ ЗАЛИТАЙ

Нёдондо Тоннинско дунда hургуулине дүүргэhэн hурагшад нютагтаа үлэжэ hэн. Мүнөө олоннин эндээ хүдэлнэ. А. Смородников жолоошоноор, Г. Кожевников трактористаар, Г. Исаев, Н. Васильева хоёр hаалишадаар, А. Бойко тушаан абалгын комплексдо hүнгэн хүдэлмэрилэгшээр, Е. Васильева үхэр хүүгэдэй сад-ясли хүмүүжүүлэгшээр хүдэлнэ.

— Манай ажахыда хүдэлмэришэд, ялангаяа залуу хүдэлмэришэд дуталдаhаар. Нёдондо дунда hургуули дүүргэhэн хубууд, басагад яhала hайнаар хүдэлнэ. Тэдэндэ совхозой дирекци, партиина болон комсомолой организацинууд зүгhөө саг үргэлжэ анхарал хандуулагдадаг юм,— гэжэ «Сибирь» совхозой партиина организацин секретарь Бато Булатович Улзытуев хэлээ hэн.

В. БОРИСОВ.

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

АШАТАЙ, ТУҺАТАЙ

Аяншалга бүхэн өөрын мартагдашагүй дурсалгануудые үлөөдэг. Зүүн Сибиринн технологическа институдай механическа факультедэй 518—5-дахи группын студентнэр холын аяншалгада гараха түлөөhэгүй путёвконуудаар шагнагдаhан юм. СССР-эй 60 жэлэй ойе угтуулан дэлгэрhэн мүрысөөндэ манай группа эрхимлэжэ, оронойнгоо ниислэл хото Москвагай, революциин үлгы хото Ленинградай, мүн Таллинай, Ригын, Каунасай, Вильнюсэй, Минскын түүхын дурасхаалта газарнуудаар ябажа ерэхэ эрхэдэ хүртөө hэн. Һайн hуралсалайнь, ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсаhанайнь түлөө студентнэрые иимэ аяншалгаар урмашуулха гээшэ зохисотой hайхан заншал мүн.

Түрүүшүүлэй зэргэдэ гарахын тула нилээд оролдогдоо. Арадай ажахыда дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдые бэлдэхын тула парти, правительствамнай горитой анхарал хандуулна, мүнгэ, зөөри ехээр hомолно гээшэ. Гүрэн түрын зүгhөө үзүүлэгдэжэ байдаг иимэ найдабарине харюулхын тула hурадаг залуушуул бүхы оролдолгоёо hуралсалдаа зорюулха зэргэтэй бшуу. Иимэ удхатай хөөрэлдөө ябуулаад, манай студентнэр гансал «4», «5» гэhэн сэгнэлтэнүүд дээрэ hураха гэhэн шиидхэбэри абаа hэн. Бэс бэедээ туhалдаг, эбтэй эетэй коллектив болоходоо, амжалтануудшье туйлагдаа. Жэшээлхэдэ, Е. Пелепенко, В. Полянская, Л. Силакова, Е. Крутикова, О. Кириллова гэгшэд үнгэрэгшэ үбэлэйнгөө сессиие гансал «эрхим» гэhэн сэгнэлтэнүүдээр тушаажа амжаhан байна.

Оронойнгоо ниислэл хото хүрөөд, совет хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ нангинаар hанагдадаг Улаан талмай, Кремль ошожо хараhан, В. И. Ленинэй Мавзолейдэ ороhон байнабди. Үдэшэлэн РСФСР-эй габьяата артист Ю. Л. Сагалын концертдэ ошообди. Үглөөдэрынь Ленинские горы хүрөөбди, арадай ажахын туйлалтануудай выставкэ хужарлан харагдаа. Эндэ табигдаhан экспонадуудта, харуулан ойлгуулгын зүйлнүүдтэ анхаржа, мэдэсээ үргэдхөөбди.

Ленинград хотодо «Прибалтийский» гэhэн шэнэ гостиницада байрлаа hэмди. Город-геройн дурасхаалта газарнууд бултандамнай hайшаагдаа. КПСС-ые ба Совет гүрэниие байгуулагша, хүтэлбэрилэгшэ, агууехэ революционер В. И. Ленин эндэ ажаhуупан бшуу. Ленинград хадаа оронноймнай промышленностиин, эрдэмэй, соёлой хүгжэлтые гэршэлhэн эгээл томо түбүүдэй нэгэн, Эндэхи архитектурна онсо байгуулгатан байшангууд, музейнүүд, паркнууд болон уран зурагай галерейнүүд бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Домог суута Петропавловска хэрэмые, «Аврора» крейсерые, далайн сэрэгэй музей хаража, иимэ аяншалгада гараhандаа дахин, дахин баярлаа бэлэйбди. Түүхэтэ Үбэлэй ордондо, Эрмитаждa ороходоо, хүн бүхэмнай гартаа ручка, блокнодоо барихай hэн.

Эстониин ССР-эй ниислэл Таллин хотодо саащанхи маршруднай үргэлжэлөө. 1154 ондо энэ хото түрүүшынхеэ бэшэмэл памятнигууд соо дурдагдаhан байха юм. Үhанай булан тохойн үзэсхэлэн эрье дээрэ түбхинэhэн город холын айлшадые хүндэмүүшээр угтан абадаг заншалтай. Городой урданай хуби Вышгородо гээшэ архитектурна байгуулгаараа гайхал түрүүлээ. Бүхы Таллин альган дээрэ мэтээр эндэhээ харагдадаг. Ратуша талмайда анхаралаа хандуулнабди. Энэмнай хадаа дундада зуун жэлнүүдэй бодото булан мүн. Парк болон бульварнууд Таллинда тон олон. 1-дэхи Петрой захиралтаар баригдаhан Кадриорг гэhэн парк хотынхидай амардаг эгээл дуратай газарынь байба. Таллин гээшэмнай ёhотойл город-музей мүн гэhэн тобшолол хээ hэмди.

1198 онhоо hүүрижаhан Ридзен голой эрьедэ Ригэ хотодо түүхын, соёлой, архитектурна памятнигууд мүн лэ олон. Эртэ урдын сагта эндэ латыш, ливскэ үгсаатан ажаhуудаг байhан. Латыш мэргэлэн бүүдагшадай, Домско hүмэдэхи органна хүгжэмэй музейнүүдээр ехэтэ hонирхообди. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ фашис этэгээдүүдэй гарhаа нүгшэhэн зуун мянгаад хүнүүдэй хүүр — Саласпилсска мемориальна комплексдо ургамал сэсэгүүдые табяа hэмди. Зэрлиг мүүхайгаар алуулhан үхибүүдэй, эхэнэрнүүдэй, напатайшуулан дурасхаалда «Энээниие мартажа болохогүй» гэhэн урия доро митингнүүд жэл бүри үнгэргэгдэжэ байдаг...

Литвагай ССР-эй Каунас хотодо аяншалагшад олоор ябадаг юм. Үргэн ехэ Неман, дошхон солгеон Нярис голнуудай гүбээлиг эрьенүүд дээрэ үйлсэ, гудамжаяа нэмжылгэhэн Каунас хотынхид гүрэл арадайнгаа түүхын ехэ, багагүй шудалдаг заншалтай. Литва арадай эрхим хүбүүд, басагадан ажабайдал, намтар тухай домог суу, литература, искусствын түлөөлэгшэд тухай хөөрэлдөөнүүдые эндэ ямаршье сагта дуулажа болоомоор юм. Литвагай поэзиин гургалдай гэжэ нэрлэгдэhэн Соломея Нерисэн, үндэhэн литературые байгуулагшадай нэгэн Майоронисой дурасхаалые мүнхэлhэн хүшөөнүүд табигданхай. Антанас Снечкусэй нэрэмжэтэ политехническэ институдта айлшалаабди. Механическа факультедэй студентнэртэй танилсаад, аудиторинууд соохи hуралсалай техническэ хэрэгсэлнүүдээрнь hонирхообди, hуралсал, мүн үйлэдбэридэхи практика тухай hанамжануудаа хубаалдаабди. Уулзалгынгаа түгэсхэлдэ шэнэ нүхэдөө Байгал ерэхыень уряа hэмди.

Литвагай ССР-эй ниислэл хото Вильнюс мүн лэ эртэ урдын үеhөө дамжан ерэhэн түүхын домогуудаар баян юм. Революционернууд Ф. Э. Дзержинскиин, З. И. Ангаретисэй, В. С. Мицкявичюс-Капсукасай, уран зохёолшод Т. Г. Шевченкын, Я. Купалын, ородой агууехэ полководец М. И. Кутузовай нэрэнүүдтэй энэ городой түүхэ нягта холбоотой. Урданай хэрэм, найман ханатай мантан томо башни хуушанай Вильнюсэй hүлдэ тэмдэгынь болоно.

Угай бэшэг соо 1067 ондо эгээл түрүүшынхеэ дурдагдаhан Белоруссиин ССР-эй ниислэл Минск хотодо 1 миллион шахуу хүн зон ажаhуудаг юм. Городой промышленна предприятинууд элдэб түхэлэй продукци үйлэдбэрилэн гаргадаг гээшэ. Тэрэ тоодо хүсэ ехэтэ автосамосвалнууд, «Беларусь» тракторнууд, автомадууд болон ЭВМ-үүдhээ эхилээд үргэн хэрэглэлэй эд бараан үйлэдбэрилэгдэдэг гээшэ.

РСДРП-гэй 1-дэхи съездын үнгэргэгдэhэн байшангэртэ ороообди. Свислочь голой эрьедэхи энэ байшангэртэ съездын делегадууд суглараhан юм. Партиин түрүүшын «Манифест», съездын делегадуудай дүрэ зурагууд эндэ хадагалагдажа байдаг. Ерээдүйн мэргэжэлтэд хадаа Минскын Ажалай Улаан Тугай орденто хилээмэнэй продуктнуудай комбинадай хүдэлмэритэй танилсаа hэмди. Ороохо болбосоруулгада хэрэглэгдэдэг шэнэ техникын байгуулгада анхараабди. Түсэбэй ёhоор техническэ хэрэгсэлнүүдээ заhабарилдаг аргань манда hайшаагдаа. Дүрбэн басагаднай түс предприятида практика гарахаар үлөө hэн. «Хатынь» гэhэн мемориальна комплексые хараха аргагүйдэhэндөө ехэл халаглаабди.

«Зуу дахин дууланхаар, нэгэ дахин хара» гэhэн сэсэн мэргэн үгэ бии. Нээрээшье, бидэ энэ аяншалгын үедэ үргэн ехэ оронойнгоо hүр жабхалантайгаар, бушуу түргэнөөр хүгжэжэ байhые нюдөөрөө хаража, сэдьхэлээрээ мэдэрээбди. Буряадай республикын 60 жэлэй ойе угтуулан, институтдаймнай студентнэр эдэбхи, үүсхэлээ бүри бадаруулан, hуралсал, ажабайдалаа зохёоно. Энэ мүрысөөндэ илагшад тодорхо ёhотой. Тиин ашатай туhатай иимэ аяншалгада гараханъ лабтай.

Г. ХАНХАСАЕВ,
ВСТИ-гэй 518—5-дахи группын куратор.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

...УЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

...ЙОРК. Никарагуада ...эр контрреволюци...онеруудай ээрхэг тү...бүүлгануудаа үргэд...йhанhаань уламжа...олдоhон Түбэй Аме...түгшүүрилтэй бай...ООН-ой Аюулгүйн ...үбшэн хэлсэжэ за...Холбоото Штадуудай ...эбсэгжүүлhэн, мүн...hон эдэ бандануд хүршэ Гондурасай газар дээрэ байрладаг юм. Сомосынхидой зэбсэгтэ ябуулганууд залуу республикада зүрюу харша hүйдхэлтэ хэрэгүүдэй гол хубинь болоходоо магадгүй гээд жэхыжэ байhанаа Никарагуагай правительство мэдүүлээ. Бусад гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүд эдэ харата ябуулганүүдта хабаадуулагдана.

Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. Тиноко заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, 1982 онhоо хойшо, контрреволюционно бүлэгүүдые hүрган бэлдэхэ, тэдэнэй харата ябуулгануудые залан хүтэлхэ хэрэгүүдые ЦРУ-гай мэдэлдээ абахадань, hүйдхэлтэ ябуулга улам үргэдхэhэн байгаа гэжэ тэмдэглэбэ.

...НЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

...Э. Түбэй Европодохи ...хүсэнүүдые, буу ...дые хорооhо тухай ...н хөөрэлдөөнүүдэй ...а заседани дээрэ ...н Арадай Республи...легациние толгойлог...Леринц үгэ хэлээ. ...й эрхэ түлөөлэлгэтэй...өөрэлдөөнүүдтэ хабаа...айhан орон хадаа Венгри тэдээндэ хабаададаг социалис гүрэнүүдэй оруулhан шэнэ дурадхалнуудые бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ гэжэ Т. Леринц мэдүүлээ гээд Венгриин делегациин түлөөлэгшэ эндэ үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ мэдээсэбэ. Үгээ ойлголсоhоной үндэhөөр совет болон американ сэрэгүүдые гаргаха гээшэ Түбэй Европодохи байдалые түни түбшэн болгохо байна. Венгриин Арадай Республика энээниие бэелүүлхые хүсэнэ.

Энээнэй тула хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг баруунай гүрэнүүд Варшавска Договорой гэшүүн-оронуудай үүсхэлтэ бүтэмжэтэй hайн харюу үгэхэ ёhотой гэжэ ВНР-эй делегациие толгойлогшо тэмдэглэбэ.

...ЛЕНАРНА ...АСЕДАНИ

...НЕВЭ. Европодо ядер...зэбсэгүүдые бүтээн ...ые хизаарлаха тухай ...дөөнүүдтэ хабаадажа ...СССР-эй ба США-...легацинуудай пленарна ...ни мартын 24-дэ эндэ

ПОЛЬШЫН СЕЙМЭЙ СЕССИ

ВАРШАВА. ПНР-эй Сеймэй хоёр үдэрэй сесси эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. 1983—1985 онуудта ороной социально-экономическа түсэб тухай хуулиин проектые, алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэлэй правительственна программые депутадууд зүбшэн хэлсэhэн байна. Орон доторхи ниитын гурим, аюулгүй байдал, юстициин органуудай ажал ябуулга тухай мэдээсэлнүүд мүн лэ шагнагдажа, хуулиин хэдэн проект баталагдаба.

...О-ЙОРК. Замбуулинай ...амгалан байдалда ...эхэ талаар ООН-ой ...ескэ комитедэй сес...а нээгдэбэ. Замбуули...йдые хэрэглэхэ талаар ...оронды н эрхын гол ...анууд зүбшэн хэлсэг-... ...ейин хүдэлмэриин эхин...йшо эдэ асуудалнууд...ёэр ондоогоор ханда...байhаниинь элирбэ. ...Р болон бусад социалис ...ууд бүхы гүрэнүүдэй ...туhада харюусама гол ...уудые зохёон абахые ...оно. США буу зэбсэгүү...замбуулинай дайдада ...ье hаад түбэггүйгөөр ...он табиха hанаашалга-... ...ССР-эй түлөөлэгшэ Р. С. ...нников сесси дээрэ үгэ ...хэдээ, замбуулинай тех...хэрэглэлгэ газарай нөө...аллигуудые шэнжэлэн ...улхэ, сагай уларилые ...амжалан тодорхойлхо

ЗАМБУУЛИНИИЕ АМГАЛАН БАЙДАЛДА ХЭРЭГЛЭХЭ

арга олгохо байна гэжэ тэмдэглээ.

Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха ехэ аюул тохёолдуулжа байhыень СССР-эй түлөөлэгшэ заахадаа, тэрэниие сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөнэй шэнэ оршон дайда болгохо гэhэн hэдэлгэнүүдтэй эбсэжэ болохогүй гэжэ мэдүүлбэ. Али бүхы буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада тодхон табилгые хорихо тухай договор зохёон абахые Советскэ Союз 1981 ондо дурадхаа hэн. Үхэлэй аюулта буу зэбсэгүүдые Газар шадарай замда гаргахые hанаашалагшад энэ документые батлан абалгада хоёр жэл соо hаад ушаруулжа байна.

ГДР-эй түлөөлэгшэ Д. Шенхерэй хэлэhэнэй ёhоор, түгшүүрилтэй байлгые hүларуулга, уласхоорондын харилсаануудые hайжаруулга хадаа замбуулиндахи холбоо барисаае хүгжөөлгын шухала нүхэсэл болохо байна. Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй Прагада болоhон зүблөөн дээрэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй баталан абаhан Политическэ Деклараци дотор али бүхы буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада тараан тодхолгые хорихо тухай хөөрэлдөөнүүдые лары эхилхэ гэhэн уряа гарагдаа hэн гэжэ тэрэ hануулба.

Замбуулинай дайдые имагтал амгалан байдалда хэрэглэхэ гэhэн арадуудай эрилтэ замбуулинай эрхэ дотор найруулагдаха ёhотой гэжэ Румыниин делегат Р.-П. Бена мүн лэ тэмдэглээ.

ТАСС.



Катманду—Ази түбиндэхи Непал королевствын ниислэл. Эндэхи байгаали үзэсхэлэн гоё, эртэ урда сагай хоморой шухаг хүшөөнүүдээр баян орон юм. Городой булан бүхэн өөрын онсо шэнжэтэй (зураг дээрэ), өөрын түүхэтэй.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

УЛААН-БААТАР. Түбэй Америкэ болон Карибска бассейндэ США-гай үүдхэжэ байдаг ээрхэг түримхэй ябуулгануудые, эндэхи бэеэ даапан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсаха гэhэн тэрэнэй политикые Монгол болон Никарагуа эрид буруушаана гэжэ Национальна сүлөөрэлгын сандинис фронтын национальна хүтэлбэриин гэшүүн, Национальна hэргэн хүгжэлтын правительствын хүтэлбэрилхы Соведэй координатор Д. Ортега түрүүтэй Никарагуагай партинно-правительственна делегациин албанай хэрэгээр МНР-тэ ерэжэ, хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр баталагдан абтаhан хамтын коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

Американ империализмын, тэрэнэй түhамаршадай ба дотоодын хархис этэгээдүүдэй халдалгануудhаа оронойнгоо бэеэ даhан байдалые, революционно түйлалтануудые хамгаалха талаар Никарагуагай арадай тэмсэлые дэмжэжэ байhанаа МНР мэдүүлбэ.

США түрүүтэй империалис хүсэнүүд дэлхэйн революционно хүгжэлтые буруу hүргэхые оролдоно гэжэ хоер тала тэмдэглээ. Иимэ эрхэ байдалда ядерна дайе зайсуулан сарахын, уласхоорондын байдалые hайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй ябуулгануудай нэгэдэлые бэхижүүлхэ шухала.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагада баталан абаhан Политическэ декларациие Монгол болон Никарагуа үндэрөөр сэгнэнэ гээд коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй ба НАТО-гай гэшүүн-оронуудай хоорондо сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй тухай, амгалан ёhоной харилсаа тогтоохо тухай договор баталха гэhэн дурадхал ехэ удха шанартай байна.

Ядерна дайе зайсуулан сараха, шахардуу шанга байдалые hуларуулха гээшэ мүнөө үеын гол асуудал болоно гэжэ хоёр тала тоолоно. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар хойшолуулашагүй, үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абахын түлөө тэдэнэр тэмсэнэ. Ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэhэн Советскэ Союзай үялга эб найрамдалые хангаха хэрэгтэ ехэ удха шанартай байна гээд документ дотор заагдана.

Ямаршье бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөн мүнөө үеын уласхоорондын харилсаанай шухала нүхэсэл болоно гэжэ МНР ба Никарагуа тэмдэглэбэ. Эдэ оронуудай гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой Делидэ болоhон VII конференци эб найрамдал ба аюулгүй байдалда hайнаар нүлөөлхэ байна гэжэ тэдэнэр сэдьхэлээ ханангяар баталаа.

ХЁМОРОО ЗҮРИШЭЛДӨӨНЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

БОНН. ХДС, ХСС ба СвДП-гэй хоорондохи хүтэлбэрилхы коалициие бүридүүлхэ тухай хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ. Эдэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэд Г. Коль, Ф.-И. Штраус болон Г.-Д. Геншер хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадапан байна. ФРГ-гэй дотоодын болон гадаадын ерээдүйн политикын гол асуудалнуудаар талэнууд үгээ ойлголсобогүй гэжэ эдэ партинуудай генеральна секретарьнарай мартын 23-да Бонндо үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ мэдээсэгдээ.

Хүтэлбэрилхы коалициие бүридүүлгэ хёмороо зүришэлдөөнэй оршон байдалда үнгэрhэн байна гэжэ пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

«Хөөрэлдөөнүүд орёо хүшэр байдалда үнгэрөө» гэжэ ХДС-эй генеральна секретарь Х. Гайслер сэхэ руунь мэдүүлээ.

Коалициие бүридүүлхэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ правительствын социально-экономическа ерээдүйн программа тухай үгээ ойлголсолгодо гол анхарал хандуулагдаhан байна.

ДЭЛХЭЙН ХҮН ЗОНОЙ ТОО

НЬЮ-ЙОРК. 1981 ондо дэлхэйн хүн зоной тоо 4 миллиард 508 миллиондо хүрэhэн байгаа. Тэдэнэй хахад хубинь—2 миллиард 625 миллиониинь Азида ажаhуугаа. Америкэдэ—623 миллион, Европодо (СССР-ые оруулалсангүй)—485 миллион, Африкада 484 миллион хүн ажапуупан байгаа. ООН-ой тусхай албанай эндэ толилуулhан материал соо эдэ баримтанууд харуулагдана.

Дэлхэйн хүн зоной гурбанай нэгэ хуби шахуунинь 15-haa доошо наhатай, оройдоол 6 процент 65-haa дээшэ наhатай байна.

Африкада хүн зоной үдэсэ эгээл ехэ юм—жэлдээ дундa зэргээр 2—3 процент болоно.

Эгээл олон хүн зонтой 25 ороной список үгтэнэ. Эндэ Хитад түрүү hүүри эзэлнэ. Инди, Советскэ Союз, США, Индонези удаадахи hүүринүүдые эзэлнэ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

Ашыень яажа харюулхаб...

Үндэр наһатын үльгэр жэшээ

Уран шүлэгэй долгиндо

«Сэлэнгэмнай» бүхэсоюзна конкурсдо хабаадана.



АРАДАЙ БАГША АЛДАРТАЙ

ҮГЛӨӨНЭЙ найман час болоодуйдэ сэбэр агаараар сээжэ дүүрэн амилжа ябахадаа, пенн пэихэн нүхэдэйнгөө нэгэнтэй (тэрэ намһаа хори гаран наһаар аха) уулзажа, шэнэ һониноо мэдэлсэдэгбди. Энэ нүхэрни үндэр наһатай болоошье һаа, хододоо тоонгүй сэбэр хубсалатай, хүнгэн алхасатай, хаб хара һайхан хурса нюдэтэй, тиимэһээ шэл зүүдэггүй, гүулин шара толгойтой, үлэ мэдэр урагшаа түнтэйһэн магнайтай, нэгэ жэр дээр дуугардаг, үндэршэг аал, во гэмэ бэетэй хүн юм.

Агын округой Шулуутай гэжэ нютагта 1903 оной март һарын 26-да малшанай булэдэ табадахи хүбүүнэй түрэхэдэ, гэртэхинхинь Ананда гэжэ нэрэ үгэнэн байгаа. 1912 ондо Шулуутай тосхондо түрүүшынхэн эхин һургуули нээгдэхэ болоходо, Анандын аба өөрынгөө гэрые үгэнэн юм. Хойто жэлынь шулуутайгаархин бүтэдаа эблэржэ, шэнэ байшан барьяд, һургуулидаа бэлэглэһэн түүхэтэй. Һургуулиданьбагшалхаяа Изокиль Лукич Трухин ерээ һэн. Ананда Аюрзанаевич өөрынгөө түрүүшын багша тухай иигэжэ хөөрэдэг:

—Бидэнэр нэгэшье ород үгэ мэдэхэгүй, харин багшамнай нэгэшье буряад үгэ мэдэхэгүй байгаа. Изокиль Лукич богонихон саг соо буряад хэлэ шудалаад, манай ойлгоогүй зүйлнүүдые түрэлхи хэлэн дээрэмнай ойлгуулагша һэн...

Анандын түрүүшын багша Трухин пенсидэ гараагаа, Улаан-Үдын багшанарай училищада олон жэлдэ хүдэлөө. Буряадай АССР-эй һургуулин габьята багшын нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Мүнөө жэлдэ 90 наһатай болохоо ябаһан РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй һургуулин габьята багша **Антонина Павловна Чайванова** өөрынгөө шаби тухай иигэжэ хөөрэнэ:

—1918 ондо Агын дунда һургуулида багшалхаяа ошоходомни, һүүлшын класста Ананда гэжэ угаа һүбэлгэн хүбүүн һурагша һэн. Һургуулиин эрхим һайнаар дүүргээд, хоёр жэлэй багшын һургуулида һураха орохон юм. Тэрэдэ бэрхэ удэмни Ананда эрхим һайн шабинараймни нэгэн болоо. Хэшээлдэ һэргэлэн, эрһэнгэ гү, али хэшээлһээ зүгэлэдэг һананагүй. Ямаршье бэрхэшээлһээ айхые мэдэхэгүй бэлэй. Нүхэдэйнгөө урдуу дурну болохоо һанаха-дэ, тэдэнээ хойд баясуулдаг, энэшэлдэг, харин һайхан занһайтай агша һэн. Ананда мүнөөшье шэгтэй хүхюун, согтой дорюун зандаа ха юм!..

Нүхэр Аюрзанаин багша болоод, урагжа ябаһан үетэйнгээ коммунис өнөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюулаа, һургуулиде болон арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудта 56 жэлэй туршада таһалгаргүйгөөр ажаллаа. 1920 ондо Агадаа багшалжа эхилээд, саашадаа Хоринын, Мухар-Шэбэрэй, Ивалгын, Хурамхаанай аймагай һургуулинуудта, Монголрабфакта, Хэагтын совет-партиин һургуулида, Бооxоной багшанарай училищада буряад хэлэ, литература заагаа.

1945 ондо Хурамхаанда аймсоведэй гүйсэдхомой арадай гэгээрэлэй таһагай инспекторээр дэбжүүлэгдээд, һүүлээрнь олон һургуулинууд шалгагдажа, тэдэнэй һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулагдаһан байха.

РСФСР-эй һургуулиин габьята багша А. Аюрзанаинай зохёоһон номууд, методическа туһаламжа хүргэхэ зорилготойгоор бэшэгдэһэн пособинууд болон статьянууд буряад хэлэ заалгые һайжаруулгада ехээр нүлөөлһөр. А. Аюрзанаин, М. Имехенов хоёрой зохеоһон дүрбэдэхи класста уншаха ном 1948 ондо хэблэгдэһэн, тэрээнһээ хойшо (мүнөө болотор) Ананда Аюрзанаевич 30 гаран учебник, методическа болон харуулан ойлгуулха пособинуудые, программануудые, статьянуудые хэблүүлээ. Багшанарай мэргэжэл дээшэ...

таһагые даагшаар табан жэлэй туршада хүдэлөө.

Хурамхаанай аймагта олон жэлдэ нүхэр Аюрзанаинтай хамта ажаллаһан, РСФСР-эй һургуулиин габьята багша **Б. Б. Нехуров** иигэжэ хөөрэнэ:

— Ананда Аюрзанаевич Хурамхаанда 14 жэлдэ багшалһан юм. Гэгээрэлэй таһагые даагшаар ажаллаха үедөө һургуулинуудай материальна үндэһые бэхижүүлхэ, һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ өөрынгөө горитойхон хубитые оруулһан байна..

1951 ондо нүхэр Аюрзанаин республикын Гэгээрэлэй министерствын инспекторээр томилогдожо, тэндэ аяар 17 жэлдэ хүдэлөө. Һургуулиин инспекторээр ажаллаха гээшэ угаа харюусалгатай, хүшэр хүндэ тушаалнуудай нэгэн юм. Ахалагша инспектор нүхэр Аюрзанаинай туһаламжаар хэды олон хүн инспекторээр ажаллаж һууһые ойлгожо абаа гээшэб! Ананда Аюрзанаевич бэшэнэрээ—залуу инспекторнуудта алишье талаһаа жэшээ харуулагша һэн. Багшын гү, али һургуулиин коллективэй хүдэлмэриие шалгажа, тэдэдэ зүб сэгнэлтэ, заабари үгэхэ гэхэдэ инспектор бүхэндэ бэрхэ ажал гээшэ. Энэ хэрэгтэ орёо асуудалнуудай нэгэн болоно. Ахалагша инспектор Аюрзанаинай хүтэлбэри доро яһала

лүүлхэ институдай дэргэдэ 1968 ондо учебнигүүдэй түсхай кабинет түрүүшынхээ эмхидэгдэһэн юм. Тус кабинедэй даагшаар А. А. Аюрзанаин томилогдоод, шэнэ ажалдаа эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр орондожо, буряад һургуулиин үзэгэлдэг ород болон буряад хэлэнэй учебнигүүдые олон жэлнүүдэ хэрэглэгдэдэг болгохо талаар эмхидхэлэй аргагүй ехэ хүдэлмэри ябуулжа эхилээ. Богонихон болзор соо ород, буряад хэлэнэй, буряад литературын 20 гаран учебник шэнэлэгдэжэ, мүнөөнэй эрилтэдэ харюусама болгогдоод, бултадаа баталагдажа, ехээр хэблэгдэдэг болоо һэн. Үшөө тиихэдэ багшанарай хэрэглэхэ олон янзын методическа болон харуулан ойлгуулха пособинууд шэнээр зохеогдожо, хэблэгдээ.

1975 ондо РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Национальна һургуулинуудай научно-шэнжэлэлгын институдай Буряадай филиал Улаан-Үдэдэ нээгдээ һэн. Тус филиалай научна библиотекые бии болгохын тула А. А. Аюрзанаин ахалагша лаборантаар ургидаһан юм. Тэрэнэй оролдоогоор, үүсхэлээр богонихон саг соо научна библиотекын гуламта байгуулагдаа һэн. Ананда Аюрзанаевич тэндэ хүдэлхэдөө ганса номуудые суглуулаа бэшэ, харин научна залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ бүридэ хэлэнэй методическа дальнудаар сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа хүргэһэн байха юм.

—Ажалаа багша Ананда Аюрзанаевичтай Гэгээрэлэй министерствэдэ олон жэлэй туршада хамта ажаллаабди. Ямаршье ажалда арсадаггүй, бүхы юумэндэ коммунис өнөөр хандадаг, арадай гэгээрэлые хүжөөхэ арюун хэрэгтэ бүхы ами наһаяа, эрдэм бэлигээ зорюулһан хүн гэхэ. Ананда багшын ажалайнь намтар залуу үетэндэ өнөтэй жэшээ боложо үгэнэ ха юм,—гэжэ Национальна һургуулиин эрдэм-шэнжэлэлгын институдай Буряадай филиалай директор, РСФСР-эй һургуулиин габьята багша, профессор **М. Н. Монгадаев** хэлэдэг юм.

Ананда Аюрзанаевич арадай багша байһаа гадна эрхэм һайн, энэрхы сэдьхэлтэй эсэгэ юм. Үхибүүдээ бултыень эрдэмэй һургуулитай болгохын түлөө ехээр оролдоо. Ехэ хүбүүн Зоригтонь Томскын электромеханическа институдые дүүргээд, мүнөө Свердловскдо хүдэлнэ. Олон жэлдэ научна шэнжэлэлгэ хэжэ, диссертаци бэлдэжэ байһан. Хоёрдохинь—Баярта Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргээд, һүүл...

БУРЯАД ОРОНОЙ СУУТА ХҮНҮҮД

ХОЁР ПРОФЕССОРЭЙ ЭХЭ

Һаяхан Улаан-Үдэдэ Феодосия Степановна Азаргинова-Хунданова гэгшэтэй уулзажа хөөрэлдөө һэм. Тэрэ хадаа минии эдир наһандаа нүхэсэһэн нүхэрэйм — Тарас Азаргиновай эгэшэ юм. Байрадань орожо ерэхэдэм, тэрэ угаа ехээр баярлаа бшуу. Буряад тэрлиг үмдэнхэй, гүшаяа гар дээрээ үргөөд байгаа.

Уужам һаруул байрадань элдэб ном, журналнууд, газетэнүүд элбэг. Нэгэ стол дээрэнь һонин түхэлтэй ном хэбтэбэ: арһан гадартай, алтан гаршагтай.

— Энэ юун гээшэб? — гэжэ һонирхобоб. Феодосия Степановна бага зэргэ аягүйрхэн алдаад, иигэжэ хөөрэбэ.

— Энэ түбэд эмшэлэлгэ тухай ном гээшэл даа. Нёдондо минии басаган Лида Энэдхэгһээ асараа юм. Гималайн үндэртэ оршодог Дарамсала гэжэ хотоһоо. Энэ ном минии басаганда тон хэрэгтэй, һонин юумэ байха. Юундэб гэхэдэ, авторынь элитэ мэргэжэлтэдэй нэгэн юм...

Лида профессор болоһон хойноо Улаан-Үдэдэ ерэбаад жэлэй туршада зүүн зүгэй, илангаяа түбэд эмшэлэлгые һайса шудалһан байна. Улаань эрдэм мэдэсээ гүнзэгыруулхэ оролдоно. Энэдхэгтэ практика гараха гэжэ удаан болзорой командировко эрийһэн байгаа. СССР-эй Наукануудай академин хүтэлбэрилэгшэд зүбшөөл үгэһэн байна. Мүн Индиин парламентын гэшүүн, зүүн зүгэй асуудал шэнжэлдэг эрдэмтэн Локеш Чандра баһал ехэ туһалаа. Локеш Чандра Улаан-Үдэдэ ерэһэн, Л. Л. Хүндановагай лабораторидо орожо үзэһэн, хараһан байгаа.

— Үнэниинь хэлэбэл,— гэжэ Феодосия Степановна омогорхонгёор хэлэбэ. — Совет нэгэшье хүн тэндэ урда тээнь ошожо үзөөгүй байгаа бшуу даа.

— Ямар хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг байгаа хаб?

— Англи хэлэн дээрэ ааб даа. Мүнөө Лидэмнай Москвада хүдэлнэ. Өөрын түсхай лабораторитой. Лидын дүү — минии хүбүүн Лева баһал Москвада ажаллана. Лидын хойноһоо тэрэмнай гушан наһандаа эрдэмэй доктор болоһон юм. Би үбгэнтэеэ Улаан-Үдэдэ ажаһуунаб. Үбгэмни — баһал эрдэмэй доктор, профессор юм.

Нэгэ бүлэ соо — гурбан профессор! Энэ хадаа үе сагаймнай, совет засагай олонхон һайхан байдалай ялас гэмэ жэшээ гээшэ. Нёдондо «Огонёк» журналай арбадахи номер соо иигэжэ бэшээтэй байгаа һэн: «Саб гэмэ сэбэрхэн залуу эхэнэр урдамни һууна. Энэ хадаа профессор, медицинын эрдэмэй доктор Лидия Лукинична Хунданова гээшэ. Англи, францууз хэлэнүүдые мэдэхэһээ гадна хуушан монгол, түбэд хэлэнүүдые мэдэдэг. Өөрынгөө түрэл буряад, мүн ород хэлэнүүдые мэдэдэг байһанинь ойлгосотой ааб даа...».

...Хоёр профессорэй эхэ Феодосия Степановна Азаргинова-Хунданова Бооxоной районой Тараса нютагта түрэһэн юм. 66 наһатайшье һаа, хододоо уриангы наархай, хүнгэн зандаа. Залуудаа Улаан-Үдэдэ хүдөө ажахын, тиигээд Эрхүүдэ медицинскэ институт дүүргээд, үхибүүдээ һургаа. Микробиолог мэргэжэлтэй Феодосия Степановна дайнай үедэ, мүн һүүлдэньшье Сибирьтэ, Алас-Дурнада үбгэнтэеэ хамта ажаллажа, элдэб халдабарита үбшэнүүдые шэнжэлжэ, тэдээнһээ һэргылхэ асуудал шиидхэдэг байгаа. Туршалга хэһэнэйнгээ удаа хэлэн олон хоногто карантинда байха баатай болодог һэн. Эхэ, эсэгынгээ хүдэлмэриие багаһаа хойшо ажаглаһан үхибүүдынь эрдэмдэ шуналтай боложо, өөрынгөө хожомынь эрдэмтэд болоо ха юм.

— Жаргал гээшые хүн бүхэн өөр ондо ондоогоор ойлгодог. Зүгөөр арад зонойнгоо аша туһада һайнаар ажаллажа ябаһан хүнэй жаргал олдодог юм, — гэжэ профессорнуудай эхэ хэлэнэ.

П. БОРЬКИН,
манай штатна бэшэ корр.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ЭХЭ ТУХАЙ ЭЛЬГЭН ШҮЛЭГҮҮД

Тэмээнэй хөөмэйһөө зөөлэн юу бэлэй?
Түрэл Эхын гарнууд бүри зөөлэхэн —
Түрэхэһөөш нойргүй үлгыдэн бөөмэйлһэн,
Тэнжээһэн, хубсалуулһан хадаа зөөлэхэн.
Ажал, эрдэм, габьяада юрөөһэн гарнууд
Алдуунашье хөөмэйһөө дулаан, зөөлэн гээ.
Халта хүлөө алдан хазагайрһаар һааш, —
Хатуу шэрүүн байха Эхын гарнууд!
Хара бага аһашин эсэтэрээ тэбэрйһэн,
Хахархайеш хадхаһан, халааһаш табиһан
Халуун даһнда һалаһан юрөөһэн гарнууд
Хатуу шэрүүн байха түлэр, буладһааш.
Хүлөө дүреэдэ хүргэж һуроол юм һаа,
Хүбшэрэйдэ хүргэх һуроол юм һаа, —
Хүбүүн эрдэниьэ хүсэл шарайлаа юм һаа. —
Хамаг бүтээл, бэлиг, соло, шагналнин,
Хайрата Эхэһээм гэжэ үхэтэрөөш бү марта!

Уляангирай ноолуурһаа хүнгэн юу бэлэй?
Уялга, үүрэ, һанаа зоболго гэжэ,
Ажал, зохёол, анхарал эхэрхэ гэжэ,
Ашата Эхын умай, альган гэжэ
Ябасара мартадаг хүн тулюур, жэжэ. —
Ямаршье һорһонһоо һүүһүр хүнгэн гээ.
Тиимэ хүнэй ябадалыншье хэлтэгы
Тээбэри ашаан, ута мунай гараараа
Эхынгээ һюрга багытэрнь дарладаг,
Эхынгээ сурхэ тэһэртэнь тамалдаг.
Тэсэмгэй эхэнь тэжээдэг наһаараа, —
Тиимэ үрөөһөө хүндэ юумэ үгы!

Ажабайдалаа байра гэжэ бү һана. —
Али бүхы эрдэм, урлалһаа амһаад,
Аба эжынгээ, ерэдайнгаа габьяагай
Ашьень харюулхаяа уланхаан ябаарай!
Эхынгээ амидыдань бэеэ харуула. —
Энэнһээ үлүү жаргал эринэгүй шамһаа.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Сочи-82» гэжэ совет дуунай бүхэроссин дүрбэдэхи конкурсын дипломдо хүртэһэн залуу дуушан Дарима Дугданова.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

БУРЯАД ЗОХЁОЛШОДОЙ РАССКАЗУУД

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, МНР-эй улсын хэблэлэй комбинатда «Буряадай зохёолшодой рассказууд» гэһэн ном 4600 хэһэгээр бархагдаба. Буряад оронoй мэдээжэ урен зохёолшо Х. Намсараевай «Аляа Балдан», «Ноёной хүбүүн», «Үншэдэй үхэл», Ж. Тумуновай «Эсэгэ хүбүүн хоер», «Байгалай урдахи хүбүүн» гэһэн рассказууд тус номой эхиндэ оруулагдаба. Гадна уран зохёолшод Ц. Номтоев, Ц. Бадмаев, Ц. Галанов, А. Жамбалон, Ц. Жимбиев, И. Калашников, С. Цырендоржиев, Ш. Бадлуев, Ц. Дондогой, К. Цыденов, Ц. Шагжин, Д. Эрдынеев болон бусад зохёолшодой 45 рассказ орохон байна. Монгол зохёолшод Ж. Лодой, Х. Зандраабайдий, Б. Цырендаш, Д. Дамбадаржаа, С. Очирпурэв, С. Цэцэгмаа гэгшэд рассказуудые монгол хэлэн хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Номой редактор — Г. Амар, уран шэмэглэгшэ — Г. Актив.

Х. ЦЭВЭЭН.

АРАДАЙ АМАН ҮГЫН АБДАРҺАА

УЯНГЫН ДУУНУУД

Шулуутай гангадаа
сөөрөогүй
Сохом барагай унаган гү?
Сортоотой хэлэнэй
гажараагүй
Сооxор элаг зурхэн лэ.
Хадалинг гангадаа
сөөрөогүй
Хамниган барагай унаган
гү?

Хараxан хэлэндэ
гажараагүй
Халюун эрээн зурхэн лэ.
Эндин эндин тэмээндэ
Эмээл хэжэ мордодог,
Эжы, аба хоёроо
Уяруулхажа мордодог.
Атан атан тэмээгээ
Алхуулхажа мордодог
Аба эжы хоёроо
Уяруулхажа мордодог.

Таабари

Харахада хара
Хазахада ногоон.
(*Мойһон*).

Саһан шэнги сагаан
Унан шэнги шэнгэн.
(*Һүн*).

Газар доро
Гахай түрэбэ.
(*Хартаабха*).

Аран Дамбын аманяннь
сэхэ.

Ганса хүбүүнэйнь
гарынь тохигор.
(*Домбо, домбын хоолой*).

Газаа агта морин
Гэртэ жолоогоинь үзүүр.
(*Наран, наранай туяа*).

Ябанам, ябанам,
Могой бэшэ аад
годирнoм.
(*Харбы*).

Далигүй шубууд
ниидээд ерэбэ.
Эрхингүй хүбүүд
харбаад унагааба.
Һуулгагүй хүн
тодоод эдибэ.
(*Үүлэн, бороо, газар*).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. Мурысөөндэ хабаадагшадай үгэ. «Подрядай аша туһа»—В. Махинынай хөөрөөн. «Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо»—суглуулбари. Союзна, нютагай информаци.

Хоёрдохи хуудаһанда. Ардын хиналтын хуудаһан: Арадан зөөридэ — гамтайгаар.° Продукциин шанарые...

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.35—Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — «Хэрбээ элүүр энхэ ябаха гэбэл» — физкультурнигуудта зубшэл. 10.30 — «Спортлотогой» 12-дохи тираж. 10.40—«Таанадта, түрэлхид». 11.10—«Карл Маркс. Молодые годы» (4-дэхи сери). 12.15—«Ургамалай аймаг».

Улаан-Үдэ. 13.00—Хоорой зохёолнуудай концерт. 13.50—«Уалаан» — тележурнал (буряадаар). 14.20—Шэнэ һонин (буряадаар).

Москва. 14.30—Арадай уран бэлигэй телевизионно программануудай «Нолонгүн» гэжэ улсхоорондын фестиваль. Берзенец тосхондо болоһон хурим (Венгри). 14.55—«Мүнөөдэр — түүн дэлхэй дээрэ». 15.10—«Ородой музей». 15.40—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». «Тайна тайна» — телевизионно эрдэм уран зохёолой фильм. 16.40—«Завтра — день рождения бабушки» — мультфильм. 17.00 — «9-дэхи студи». 18.00—«Историн» — уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сериинүүд). 20.15—20.30 — Заборалга. 20.30—Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 21.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Зенит»—«Динамо» (Минск) — 2-дохи тайм.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

Союзна түсхайта пенсионер, 1926 онһоо КПСС-эй гэшүүн

БЕЛЬГАЕВ
Гомбо Цыбикович

наһа барахан уширһаань гэр бүлэдэнь, түрэлхид дүтынь хүнүүдтэ КПСС-эй Советскэ районой комитет, Буряадай АССР-эй Соёлой министерство болон соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком, Буряадай оперын ба балетын академическа театр, ВТО-гэй Буряадай отделени гашуудалаа мэдүүлнэ.

Наһа барагшатай хахасалга мартын 26-да 13 часта оперо ба балетэй театр соо эхилхэ, хүдөөлүүлгэ 14 часта хэгдэхэ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖИ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» мартын 19-дэ үнгэргэгдэһэн 12-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ёнь тааха Спортлото»: 1.029224 билет ороо. Зурган номер хэншье таабагүй, табан номер (24 карточка) таабан хүнүүд—3.542 түхэриг, дүрбэн номер (1724 карточка) таагшад—53 түхэриг, гурбан номер (33094 карточка) таабан хүнүүд 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха Спортлото»: 3.334618 билет ороо. Табан номер (26 карточка) таагшад—7.855 түхэриг, дүрбэн номер (4325 карточка) таабан хүнүүд—78 түхэриг, гурбан номер (114938 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 12-дохи тиражай шүүбэринүүд мартын 30-һаа апрелиин 30 болотор түлэгдэхэ. (ТАСС).

АЯЛГА, ХҮГЖЭМ ЗЭДЭЛНЭ

«Байгал» гэжэ дуу, хатарай ансамбль наяашаа Захаамнай, Зэдын, Сэлэнгын районуудай ажалшадта концертнүүдые харуулжа ябаһанаа бусаад, мүнөө үедэ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москва хотодо үнгэргэгдэхэ манай республикын литература, искусствын харалганууддаа үдэрнүүдтэ бэлэдхэл хэжэ захалба.

* * *

Ансамблиин «Байгалай дуунууд» гэжэ эстрадна бүлэг Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын национальна округай ажалшадта айлшалжа байна. Тус бүлэгэй бүридэлдэ «Сочи-78» гэжэ конкурсын лауреат, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Галина Кондратьева буряад, ород болон монгол арадай, мүн совет композиторнуудай дуунуудые харуулжа ябаһан юм... хэлүүнаар угтагдана.

* * *

Ансамблиин «Баяр» гэжэ эстрадна циркын бүлэг Эрхүүгэй областиин Агын национальна округай нютагуудаар гастрольдо ябана. Тэрэнине Владимир Цыреножапов хүтэлбэрилбэ.

«Сэлэнгэ» гэжэ дуушадай бүлэг Ленинград хотодо концертно программаяа бэлдэжэ, энэ удаа Москва хотодо үнгэргэгдэхэ эстрадын дуушадай бүхэсоюзна долоодохи конкурсдо хабаадахаа бэлдэнэ.

* * *

Ансамблиин лекторнуудай бүлэг симфоническэ оркестртэй хамта аха дүү союзна республикануудай композиторнуудай зохёолнуудтай Улаан-Үдын ажалшадые танилсуулна.

Мүнөө үедэ түб хотын промышленна предприятинуудай Соёлой ордонгууд болон клубууудта Дунда Азиин республиканудай композиторнууд Г. Жубановай, В. Мухатовай, Ю. Мамедовэй, К. Кузамьяровай, Я. Сабзановай болон бусадай зохёолнууд зэдэлнэ.

Ж. ДАНДАРОВ,
ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000
г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-38, культуры и школ—2-60-21, информации—2-23-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 машинное бюро—2-57-63 отдел объявлений — 2-65-54.
Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. Н-01364. Заказ № 71. Индекс 04649.